

Kirjallisuus- ja kulttuurilehti

KIRJO

No 4 - 2010

5 €

RAHA

**RAHAN HISTORIA & ZEITGEIST
EKOSOLIDAARINEN MARKKINATALOUS**

Jani Laasonen - Marko Ulvila - Jarna Pasanen - Erkki Aura

Rahaa joko on tai sitä ei ole

Kerrotaan että aikoinaan joukko kirjailijoita vietti aamupäiväänsä Ekbergin kahvilassa ja joku nuori kirjailija valitti köyhyyttä ja sitä, että moni hyvä kirja jää syntymättä kun kirjailijoilla ei ole tarpeeksi rahaa. Joel Lehtonen kuunteli jorinaa aikansa ja tokaisi: "Roskaa. Tässä näette kirjailijan, joka ei kirjoittaisi riviäkään jos sillä olisi tarpeeksi rahaa."

Rahalla on monta tarinaa, sen historia on ihmiskunnan historiaa. Halusimme tai ei, elämämme kompastelee rahan muokkaamassa maailmassa. Raha kiihottaa, rauhoittaa, sitä palvotaan ja pussataan, säilötään, tuhlataan, keinotellaan, painostetaan, tehdään hyvää sekä pahaa ja kaikkea siltä väliltä. Oikein ahneet kylpevät rahoissaan ja ilkeimmät saiturit pitävät niitä patjoinaan kunnes kuolemansa aattona syövät ne, jottei tarvitsisi niistä luopua.

Rahalla on levottomat jalat, jotka tanssivat muotoa muotoutumattomalle, ja aina sitä on liian vähän, etenkin niillä joilla sitä on ollut yltäkyläisyyteen saakka, ihan siitä asti kun äiti

on taskut tehnyt. Suurimmalla osalla sitä on oikeasti niukasti tai ei juuri ollenkaan. Mutta kaikki ovat kuitenkin siitä jollakin tavalla osansa saaneet. Ovat haistelleet sitä, saaneet haaveilla ja joskus jopa koskettaa. Rahan ympärillä on naurettu, itketty, unelmoitu ja ihailtu sen sutkia liikkeitä, joissa oikea raha ja leikki-raha sulautuvat yhdeksi isoksi avaruudessa ilotulitustaan temmeltäväksi bittirahaksi.

Melkein kaikki tietävät, että raha tekee elämästä mutkatonta, vapaata ja on äärettömän tehokas vallan monikäyttöväline. Senhän takia kaikki kumartavat rahaa ja siksipä selkävikaista ei ole puutetta.

Rahaa ei paljonkaan tohdi raaputtaa kun sen karun todellisuuden seurannaisvaikutukset tulevat näkyviin. Seuraelämä menee sekaisin, sivistys säröilee ja kärjekäs elämänti alkaa. Ihmisistä tulee tylyjä ja tien päällä autotkin alkavat käyttäytyä hirvittävän hermostuneesti. Suhteellisuudentaju häipyä, rivienvälinen tiiraileminen ja tulkitseminen alkaa, eikä korva kuule eikä silmä näe.

Päätoimittaja Jussi Rusko

Julkaisija:
Kirjallisuus- ja kulttuuriseura Kirjo
Toimitussihteeri J. K. Ihalainen
Painopaikka: Siuronkosken Paino

Posti: PL 17, 37101 Nokia
Sähkö: kirjotoimitus@gmail.com

Tilaukset

4 nroa vuodessa
16 euroa tilille 114630 - 1034880

ISSN 1457 - 4985
Seuraava numero helmikuussa 2011.
Teemana: EKOLOGIA

Toimitukselle toimitettavan materiaalin
oltava perillä 15.1. mennessä.

Irtonumeromyynti
Akateemisissa kautta maan.

Kansi:
Banksy

Ihmissuhteita myöten kaikki mitataan rahassa. Ihmisten silmistä loistaa pyyntiin valmistautuvan petoeläimen katse. Levoton kohellus tarttuu ja Immanuel Kantin ajatus siitä, että raha ja kauppiaat ovat parhaita rauhankenttämiehiä puhkeaa joka päivä kukkaan.

Toisille raha ja sen ympärillä hymisevä kehitysliturgia toteuttaa haaveet, toisilta se vie leivänkin suusta. Elämä kutistuu, mahtuu nyrkkiin. Vaikka vähäosaiset kuinka vilkkaasti koettaisivat vaihtaa asentoa huomaavat he päivästä toiseen paikkansa olevan juuri huonojen asioiden päällä. Kyllä he nauraa ja itkeäkin saavat kunhan ovat ensin anoneet ja maksaneet luvan.

Huomenna kaikki raha on kalliimpaa kuin tänään ja ahneus on syönyt aikamoisen palan kollektiivisesta vastuusta. Ilman riittävää rahaa moni on pudonnut junasta jo monta asemaa sitten. Ja taas joku analyytikko toteaa tiedotusvälineissä, että ”kyl vähemä sai ko myys kalavetes ja ost viina”.

Raha ei ole koskaan eksyksissä. Aina se löytää toisen rahan luo. Raha rakastaa rahaa, parittelee kaltaisensa kanssa, virnuilee, sotkee

markkinoita ja järjestelee niitä mielensä mukaan. Joskus se vajoaa iltapäivän horrokseen ja puolihuolimattomasti pilkuttaa kaunista rappiota upouuden kynnyksellä. Raha äänтелеe, ryömii ovista ja ikkunoista. Joka päivä täynnä kaihtamatonta asennetta se aloittaa kolmatta maailmansotaansa.

Raha on opettanut tottelemaan. Ryntäilemme elämämme sulkeisjärjestyksessä sen antamien käskyjen ja komentojen mukaan. Tuleekohan koskaan aika, jolloin taaksepäin komennosta koikkelehtisimme niinkin kauas etteivät sen käskyt enää kuuluisi ja huomaisimme voivamme ihan itsekin ajatella, tehdä arvioita ja johtopäätöksiä?

Vaikka raha on joustava ja elastinen ei siitä ihan kaikki piittaa. Daniil Harmsin lailla he toteavat: Minä en pane paljonkaan rahalle painoa, kannan niitä mukanani kukkarossa tai lompakossa, ja kun tarvetta tulee tuhlaan ne kaikki.

Sen jälkeen voikin itsekseen todeta, että kaikkia muuta on paitti rahhaa, ja kyllä yhtä lajia pian saa.

Jussi Rusko

Teema: Raha

2 ... Pääkirjoitus

4 ... J. K. Ihalainen: Primitiivinen raha

6 ... Jani Laasonen:

Rahan historian lyhyt oppimäärä

32 .. Marko Ulvila ja Jarna Pasanen:

Kokonainen talouskäsitelmä

38 .. Erkki Aura: Raha – Paha Sana

47 .. Pauli Heikkilä: Musta kulma

Arvostelut –

44 ... Ann Sharp: Kaksi kirjaa

(Pertti Julkunen)

46 ... Kaarina Davis: Irti oravanpyörästä

(Maarit Polviander)

ZEITGEIST-LIIKE

Primitiivinen raha

J. K. Ihalainen

“Matkaaja kysyi mongolipatriarkalta joka omisti tihansia hevosia että miksei hän myynyt muutamia joka vuosi. Tämä vastasi, ‘Miksi myydä sitä mistä iloitsen? Minä en tarvitse rahaa. Jos minulla olisi rahaa niin sulkin sen laatikkoon jossa ei kukaan sitä näkisi. Mutta kun minun hevoseni juoksevat lakeuksilla, näkevät kaikki ne ja tietävät niiden kuuluvan minulle ja muistavat että olen rikas.”

(Bureau: Les Tartares-Khalkas, 1888)

Edellisen patriarkan lailla rahattomia olivat samurait 1600-luvun Japanissa. Samurain tyyliin ei kuulunut ajatella rahaa eikä puhua rahasta, eikä hänen sopinut käsitellä rahaa. Rahan tarjoaminen samuraille oli loukkaava teko.

Nykyaikaisen rahan edeltäjiä olivat kiinalaiset valetut pronssikolikot (noin 1.000 eaa). Samoin ensimmäiset uroshirven nahasta valmistetut neliskanttiset setelit, joita Ch’in dynastian Shih Huang (249-202 eaa) julkisti kyllästytyään markkinoilla liikkuviin väärännöksiin.

Primitiivisen rahan käsite tulee erottaa kaupankäynnin vanhemmista muodoista, kuten tavaravaihtokauppa ja hiljainen kauppa. Jälkimmäistä on harjoitettu Pohjois-Euroopassa, Intiassa, Ceylonissa, Uudessa-Guineassa, Uusilla-Hebrideillä ja Afrikassa. 1900-luvun alusta kertoo P. Grierson (The Silent Trade, 1903) Afrikasta:

”Pyydettyään riistansa ja syötyään kyllikseen pieni pygmimetsästäjä ripustaa loput lihat yön pimeydessä kylän portin viereen puunoksille. Aamulla kyläläiset leikkaavat li-

hasta sen mitä tarvitsevat, ja ripustavat oksille maissia, kassavaa ja jamssia. Tämä laskutoimitus suoritetaan rehellisesti, sillä pygmienväestön myrkkynuolilla on kiusallisen taipumus kutittaa epärehellisen kyläläisen kylkiä.”

Alkukantaisissa yhteisöissä primitiivinen raha oli yleisesti arvostettu ja haluttu esine tai raaka-aine, joka saattoi olla käyttökelpoinen, kaunis, seremoniaalisesti korvaamaton tai symbolisesti tärkeä. Tyynenmeren saarilla käytettiin simpukoita, sormuksia, hampaita, mattoja ja sulkiä seremoniaalisessa lahjanvaihdossa, naimakaupoissa ja rikosten sovittamisessa, mutta vasta valkoisen miehen saapuessa saivat nämä arvoesineet primitiivisen rahan arvon.

Valuuttojen koko kirjo

Primitiivistä rahaa käytettiin monimuotoisimmillaan Pohjois-Amerikan länsirannikolla intiaanikulttuureissa, Kaakkois-Aasian saarilla ja Keski- ja Länsi-Afrikassa. Primitiivisinä näitä valuuttoja voitaneen pitää, koska niillä oli sekä taloudellista että seremoniaalista arvoa, ja koska ne eivät olleet keskushallinnon julkistamia ja valvomia rahayksiköitä.

Primitiivinen raha ei myöskään toiminut universaalina kaupankäynnin välineenä, kuten toimivat merenkulun ja kamelikaaravoinnin mahdollistuessa esimerkiksi kupari, rauta, meripihka, vilja, villa, vuodat, mausteet, suola, sokeri, papyrus, setripuu, terva, silkki, tupakka ja viina. Myöskin orjakaupan voidaan katsoa kuuluvan tämän ulkopuolelle.

Primitiivisistä rahoista lienee kuuluisin simpukka (kaurisimpukka ja näkinkenkä), jonka eräs öljy-yhtiö on ottanut nimekseen. Samaan tapaan on käytetty lukuisia erilaisia helmiä Egyptissä, Länsi-Afrikassa ja Polynesiassa. Jo Plinius mainitsi intialaisten olevan taidokkaita ja ovelia helmien väärentäjiä. Runsaan tuhannen vuoden ajan helmet kuuluivat foinikialaisten, arabien, indonesialaisten ja malesialaisten kauppalasteihin kullan, mausteiden ja orjien kanssa.

Mikronesian *palau*-helmet olivat suurin osa ihmisten valmistamia, omalaatuisen muotoisia ja niillä oli vaikeita nimiä: *Barak, bunau, kluk, kalebukub, adolobok, misnroaol, kalopthuy* ja *pk-nalaywayu*. Toisia helmiä käytettiin tavanomaiseen torikauppaan, mutta toisilla saattoi ostaa kanootin, toisilla talon, toisilla koko kylän, ja toiset olivat korvaamattomia. Ulkopuoliselle koko järjestelmä oli käsittämätön ja sekava.

Melanesiassa eläinten hampaat olivat valuuttaa kaikkialla: villisian torahampaat, koiran, pyöriäisen, opossumin, lepakon eli ”lentävän ketun”, kalan ja kaskelotin hampaat. Uudessa-Guineassa koiran kulmahampaat vastasivat 1800-luvun lopulla suurta hopearahaa – mittayksikkönä oli neljä hammasta = yksi koira. Uudessa-Irlannissa ja Salomosaarilla lepakonhampaista koottuja kaulanauhoja käytettiin verkkojen ja aseiden ostoon. Erityisessä arvossaan Salomosaarilla olivat kaskelotin hampaat, joita yhdestä valaasta sai 50.

Pääkalloja on käytetty valuuttana Uudessa-Guineassa, Borneossa ja Filippiineillä Arabikauppias Suleiman kertoo 800-luvun Sumatralla olleen käytäntö, että mies hankkii vihollisen pääkallon haltuunsa halutessaan naimisiin. ”Kun sinulla on ruukkuja talossa ja kalloja talon päädystä, voit tulla pyytämään tyttärenteni kättä.” Jos mies tappoi 50 vihollista, pystyi hän hankkimaan 50 vaimoa.

Rahan estetiikkaa

Eräs kauneimmista primitiivisistä rahoista on kiinalainen työkaluraha *Ch'ing*. Pienet *ch'ing*it olivat kevyttä pronssia ja vaihtelivat muodoiltaan kalamaisiin ja lohikäärmemäisiin. *Ch'ing* on siltaraha, kantoteline, kuu, kinkeli-konkeli, kelloraha, avainraha, liljanjuuri ja lootusjuuri-sydän. Sen sanotaan periytyvän muinaisesta aurasta, *ssu*. *Ch'ing* on samaa kuin *ch'ing*, hyvä onni. Tästä kiinalainen sanonta: gongin kumina tuottaa hyvää onnea.

Eräs epämukavimmista rahoista lienevät Yap-saaren pyöreät myllynkivet, *fae* tai *palan*, joita valmistettiin eräänlaisesta kalkkikivestä, aragoniitista. Ne vaihtelivat kooltaan yhdestä sentistä neljään metriin. Jokaisessa kivessä oli reikä keskellä, jotta sitä voitiin kantaa bambukepin varassa. Kivet louhittiin toisella saarella 600 km:n päässä.

Lautasen kokoisella kivellä perhe elätti itsensä kuukauden. Vakavaraempi rouvashenkilö tarvitsi kolme orjaa kantamaan kiviä menneskseen ostoksille markkinoille. Miehenkorkuinen kivi vastasi arvoltaan kokonaista kylää tai maatilaa. Suurimpia kiviä säilytettiin talojen ulkopuolella, ja varkaudet olivat harvinaisia.

Rahan historian lyhyt oppimäärä

Jani Laasonen

Yksinkertaisimmillaan talous perustuu omavaraistalouteen. Esimerkkinä omavaraistaloudesta voisi toimia muinainen maanviljelijäperhe. Omavaraistaloudessa pieni joukko ihmisiä valmistaa itse kaikki tarvitsemansa hyödykkeet, eikä siten ole riippuvainen muista talousyksiköistä. Omavaraistalous ei harjoita vaihdantaa, eikä se sen vuoksi tarvitse myöskään rahaa vaihdon välineeksi.

Ihmisten ensimmäiset kiinteät asutukset syntyivät tällaisten omavaraistalouksien ympärille noin 13 000 - 10 000 vuotta sitten. Tätä muutosta metsästys/keräily-kulttuurin ja maanviljelyn/karjanhoidon välillä nimitetään neoliittiseksi vallankumoukseksi. Vasta neoliittisen vallankumouksen yhteydessä ihmiset omaksuivat yksityisomaisuuden käsitteen. Omistaminen synnytti eriarvoisuutta, mikä puolestaan johti lisääntyneisiin kahakoihin ihmisten ja yhteisöjen välille.

Arkeologisten löytöjen ja kulttuuriantropologisen vertailun perusteella on päätelty, että ihmiset ovat käyneet heimojen tai klaanien välisiä sotia vasta noin 10 000–12 000 vuoden ajan. Tämä tekee sodasta varsin nuoren ilmiön ihmisen biologisessa ja kulttuurisessa evoluutiossa.

Hans Holbein: Koronkiskuri

Elämä omavaraistaloudessa oli ravinnon ja työn laadun puolesta tasaisen heikkoa ja yksipuolista. Maanviljelijäyhteisön jäsenet olivat kehittyneet kohtalaiseksi kaikissa töissä, mutta koska heidän oli tehtävä kaikki työt itse, heille ei jäänyt aikaa kehittyä erityisen hyväksi missään tietyssä työtehtävässä.

Ajan saatossa lähellä toisiaan asuneet maanviljelijäyhteisöt saattoivat havaita, kuinka joku yhteisön jäsen oli kaikkia muita taitavampi jossain tietyssä ammatissa, esimerkiksi sepän työssä. Hänellä saattoi olla luontaista lahjakkuutta siinä määrin, että naapuruston viljelijät, metsästäjät ja kalastajat toivat hänelle omia töitään ja korvasivat hänen vaivansa viljalla, lihalla ja kalalla. Näin yksi viljelijöistä saattoi jättää kokonaan maanviljelijän ammatin ja ryhtyä päätoimiseksi sepäksi.

Kun sepän ammatti oli ulkoistettu yhdelle ihmiselle, ei muiden enää kannattanut kuluttaa aikaansa metalliesineiden valmistamiseen. Sen sijaan heille jäi nyt enemmän aikaa kehittyä taitavaksi oman ammattinsa harjoittamisessa. Vastaavasti myös seppä pääsi nyt hiomaan taitojaan kokopäivätoimisesti.

Pian huomattiinkin, että vaikka yksi maanviljelijä oli poistunut vahvuudesta, ei se kuitenkaan ollut laskenut ihmisten hyvinvointia. Päin vastoin. Kun yksi luontaista lahjakkuutta omaava seppä erikoistui valmistamaan kaikki lähitienoon metsästys-, pyynti- ja maanmuokausvälineet, kaikkien alueen asukkaiden työvälineiden laatu parani, mikä näkyi välittömästi myös parantuneina satoina ja saaliina.

Parantunut luonnonmekanismien tuntemus ja työnjako näkyivät siten suoraan ihmisten parantuneena hyvinvointina.

Lopulta sepällä oli varaa ylläpitää jopa muutamaa oppipoikaa, jotka pitivät huolen ammattiin kuuluvista rutiinitöistä, samalla kun mestari itse keskittyi yhä vaativimpiin työsuorituksiin. Tällä tavoin sepän vuosikymmenten työkokemus ja ammattitaito siirtyivät luonnollisella tavalla seuraavalle sukupolvelle, joka puolestaan siirsi sitä eteenpäin uusille alueille ja taas uusille sukupolville.

Tällä samalla periaatteella syntyivät ja kehittyivät myös muun muassa räätälien, suutarien ja muiden käsityöläisten ammattikunnat. Erikoistuminen maanviljelyyn, karjanhoitoon ja erilaisiin käsityöläisammatteihin sai ihmiset asettumaan paikoilleen ja synnyttämään yhä suurempia pysyviä asutuskeskuksia.

Luontaistalouden jälkeen talousjärjestelmän kehityksen seuraava luonnollinen vaihe olikin erikoistuminen ja vaihdantatalous. Ihmiset ymmärsivät, että erikoistumisen ja vaihdon avulla hyödykkeiden laatu ja määrä kasvoivat ja ne saatiin jakautumaan tasaisemmin yhä useampien ihmisten kesken.

Vaihdantatalous oli kuitenkin hankalaa. Vaihtaisikohan naapuri hevosensa perunoihin? Tai jos kalastajalla oli ylimääräinen kala, jonka hän tahtoi vaihtaa vaikkapa jauhoihin, ei mylläri välttämättä ollutkaan valmis vaihtamaan jauhojaan kalaan. Ehkäpä hänellä oli kalaa jo omasta takaa ja hän kaipasikin suolaa

kalansa maustamiseen? Siinä tapauksessa kalastajan oli ensin etsittävä käsiinsä henkilö joka omisti suolaa ja oli halukas vaihtamaan suolansa kalaan. Vasta onnistuttuaan suolan hankinnassa, saattoi kalastaja marssia myllärin puheille ja toteuttaa alkuperäisen aikeensa jauhojen hankinnasta.

Vaihtotalous oli hidasta ja kömpelöä. Syntyi tarve yhteiselle vaihdon välineelle, rahalle.

Pome-intiaanit poraavat simpukkarahaa

Rahajärjestelmän synty

Kaikkien järjestelmään kuuluvien ihmisten edun mukaista oli luoda vaihdon väline, jonka arvon kaikki tunnustaisivat ja joka kävisi maksuksi kaikkialla missä vain oli ihmisiä. Raha tekisi kaikki tavarat ja palvelut yhteismittaisiksi ja siten keskenään vertailukelpoiksi, mikä helpottaisi niiden keskinäistä vertailua.

Mutta mikä olisi vaihdon väline, jolla olisi ihmiselle luontaista arvoa ja joka siten soveltuisi ihmiselle luontaiseksi vaihdon välineeksi? Ihminen tarvitsi luontaisesti hengitysilmaa, ravintoa, suojaa ja vettä.

Voisiko näistä saada ihmiselle jonkun luontaisen vaihdon välineen, arvon mitan ja arvon säilyttäjän?

Hengitysilman saattoi jättää heti pois laskuista. Sitä oli vaikea varastoida ja sitä oli luontaisesti liikaa kaikkien saatavilla. Koska hengitysilma ei ollut niukkuutta, sillä ei myöskään ollut mitään arvoa. Rahan tulisi siis olla jotain suhteellisen niukkaa.

Voisiko esimerkiksi vesi soveltua rahaksi? Monin paikoin myös vesi oli kaikkea muuta kuin niukka resurssi. Sen lisäksi sillä oli muita rahalle haitallisia ominaisuuksia, kuten haihtuminen. Liian pitkään aloillaan säilytetty vesi menetti arvoaan myös pilaantumalla ja muuttamalla siten pian juomakelvottomaksi. Samasta syystä myös kaikki ruoka oli kelvontonta rahaksi. Pilaantumisen lisäksi ruoka altistui myös lukuisille muille uhkatekijöille, muun muassa erilaisille tuholaisille.

Rahan tulisi olla jotain haluttavaa, mutta samalla niukkaa, muuten sillä ei olisi mitään arvoa. Rahan piti säilyttää arvonsa ja pysyä pilaantumattomana tarvittaessa vuosia, ehkä jopa vuosisatoja. Raha ei myöskään saisi ruostua, kasvaa, kutistua, homehtua, vettyä, haihtua tai maatua. Lisäksi sillä piti olla luontaista arvoa ihmisten mielissä kaikkina aikoina. Sen tuli olla pysyvästi niukka resurssi, muuten sen arvostus kärsisi. Sen tulisi myös olla mahdollisimman vaikeasti väärennettävää.

Kokeiltiin simpukankuoria, oravannahkoja, helmiä, hampaita, miekkoja, pääkalloja yms. Mikään ei koskaan kuitenkaan ajanut rahan asemaa paremmin kuin kulta. Kullan ainoa heikkous oli sen hyödyttömyys ihmiselle sellaisenaan, mutta niin kauan kun välttämättömyyshyödykkeistä ei ollut välitöntä puutetta, kulta ajoi parhaiten ihmisten asiaa yhteisenä arvon mittana, arvon säilyttäjänä ja vaihdon välineenä.

Kulta vaihdon välineenä

Kulta on yksi harvoista metalleista, joka esiintyy luonnossa täysin puhtaassa muodossa. Sen kiiltävä, kaunis keltainen väri loistaa auringonvalossa ja se on ulkonäkönsä ja ominaisuuksiensa vuoksi kiehtonut ihmisiä aina, roduista tai kulttuureista riippumatta. Siitä on suhteellisen helppo muovata kauniita koruja ja monissa kulttuureissa kulta onkin muodostunut yhteiskuntaeliitin sosiaalisen statuksen ja varallisuuden symboliksi.

Kulta ei ruostu, eikä se muuta muotoaan ajan saatossa. Sitä on luonnossa vain rajallisesti, joten sen arvon äkillisestä romahtamisesta ei ole pelkoa. Se on suhteellisen raskas metalli, mutta luontaisen niukkuutensa tähden sitä on aina liikkeellä vain vähän sen kysyntään nähden. Sen vuoksi pienikin määrä kultaa on arvokasta, mikä tekee myös suuren omaisuuden kuljettamisen ja varastoimisen suhteellisen helpoksi.

Kullan hyvää mainetta arvon säilyttäjänä kuvastaa esimerkiksi se, että jo muutaman tuhannen vuoden ajan yhdellä unssilla, eli noin 31 grammalla kultaa, on ollut mahdollista ostaa hyvälaatuinen miehen puku.

Niin on myös tänä päivänä.

Vaikka kulta onkin kaikkina aikoina ollut paras vaihdon väline, on sekin silti vain pelkkää metallia. Jos ihminen joutuisi yksin keskelle polttavaa erämaata nälän, janon ja petojen ympäröimiksi, ei kultaa voisi syödä, juoda tai käyttää puolustautumiseen. Kullalla ei ole ihmiselle mitään luontaista arvoa. Sellaisenaan kulta ei lisää kenenkään ihmisen hyvinvointia.

Ennen kullan teollista hyödyntämistä, kullalla ei ollut muuta virkaa kuin kimaltaa päivänvalossa. Pimeässä siitä ei ollut sitäkään iloa. Se oli liian pehmeää teräaseen raaka-aineeksi, eikä siitä voinut rakentaa itselleen suojaa yöksi kylmyyttä tai petoja vastaan. Kullan arvo perustui pelkkään ihmisten yhteiseen sopimukseen kullan arvosta.

Ihminen oppii kullan arvon kasvaessaan osaksi kultaa arvostavaa kulttuuria. Kultra, niin kuin raha ylipäänsä, on arvokasta ainoastaan juuri niin kauan, kun ympärillä elävä ihmisyyshyönteistö uskoo sen arvoon ja on valmis käyttämään sitä vaihdon välineenä tai suorittamaan sitä vastaan palveluksia.

Vaikka kullalla ei sellaisenaan ollut ihmiselle mitään arvoa, täytti se silti kaikki muut rahalta vaadittavat ominaisuudet ja koska mitään parempaakaan ei ollut tarjolla, tuli siitä yleinen vaihdon väline ja arvon mitta ihmisten kanssakäymistä helpottamaan. Kultasepät sulattivat kultaa, kaatoivat sitä valumuoteihin ja valmistivat siitä standardikokoisia kultakolikoita. Kultaraha oli syntynyt.

In Gold We Trust

Ihmisten yhteinen sopimus kullasta virallisena vaihdon välineenä nopeutti ja helpotti kaupankäyntiä ratkaisevasti. Jos esimerkiksi kalastajalla oli ennen ollut vaikeuksia vaihtaa kalojaan muihin hyödykkeisiin, tarvitsi hänen enää vain vaihtaa kalansa markkinoilla kultaan. Kun hänellä oli kultaa, hän saattoi asioida ongelmitta sekä myllärin, suutarin, räätälin, sepän, metsästäjän että kauppiaan kanssa. Jos hän ei juuri sillä hetkellä tarvinnut mitään, saattoi hän säästää kultansa hamaan tulevaisuuteen, voiden luottaa siihen, ettei kulta menettänyt koskaan arvoaan ihmisten mielissä.

Kaupunkien synty

Yhteisen rahan synnyn seurauksena tavaroitten vaihto kasvoi ja ihmisten hyvinvointi parani, mikä sai ihmiset muuttamaan yhä lähemmäs toisiaan. Muodostui kyliä ja kylisiä kaupunkeja. Yhä edelleen ihmiset tarvitsivat ruokaa, juomaa ja suojaa kuten ennenkin, mutta nyt kulta oli kiinteästi sidottu näihin välttämättömyshyödykkeisiin. Saadakseen välttämättömyshyödykkeitä, ihminen tarvitsi kultaa, mikä teki nyt myös kullasta epäsuorasti välttämättömyshyödykkeen.

Toisin kuin ruoka tai vesi, kulta ei pilaantunut varastoissa, eikä sitä sen vuoksi voinut olla koskaan liikaa. Päin vastoin, mitä enemmän kultaa ihminen omisti, sitä helpommaksi hänen elämänsä kaupungeissa kävi, sillä ihmiset, joilla vastaavasti oli puutetta kullasta, olivat valmiita tekemään palveluksia niille ihmisille, joilla kultaa oli ylen määrin.

Kaupungissa nälkää tuntevan ihmisen ei tarvinnut enää osata virittää metsästys-, kalastus- tai sadonkorjuuvälineistöään tyydyttääkseen oman ravinnontarpeensa. Sen sijaan nälkäinen kaupunkilainen hakeutui niiden ihmisten puolelle, jotka omistivat kultaa.

Kullan omistajilla oli nyt etu puolellaan. He olivat kyllin viisaita maksaakseen tehdystä työstä sen verran, että työläiset saivat elinkustannuksensa katetuiksi, mutta samalla kuitenkin niin vähän, että heidän oli palattava takaisin heti seuraavana päivänä. Näin syntyi päivästä toiseen työtä tekevä työväestö.

Niukkuuden pakottamina ja luonnosta vieraantuneina heidän oli päivästä toiseen myytävä itseään ja omaa vapaa-aikaansa kulta vastaan.

Jos varakas ihminen oli kyllästynyt, saattoi hän palkata ihmisiä myös omaksi huvikseen. Ihminen joka osasi taitavasti viihdyttää ylhäistä, saattoi nyt tienata elantonsa viih-

detaiteilijana. Toisaalta kovanyrkkiset ja -luontoiset nuoret miehet saattoivat luoda itselleen elannon taistelemalla aidatussa kehässä toisiaan vastaan rikkaiden ihmisten huviksi. Matemaattisesti lahjakkaat yksilöt palvelivat varakkaita ihmisiä parhaiten huolehtimalla heidän varallisuudestaan, kun taas nuoret ja kauniit naiset sopeutuivat parhaiten heidän seuralaisikseen.

Kaikki mitä kaupungeissa tapahtui, sai elinvoimansa rahasta. Saadakseen ruokaa, ihminen tarvitsi kultaa. Saadakseen kultaa, ihmisen tuli suorittaa palveluksia. Koska rahan tavoittelu ei sellaisenaan sisältänyt mitään eettisiä sääntöjä, tarvittiin avuksi uusia keinotekoisia instituutioita, kuten eduskunta, armeija ja oikeuslaitos, jotka antoivat ihmisille raja-arvot, joiden puitteissa heidän tuli raha-järjestelmän sisällä toimia.

Kauppiaat ja kultasepät

Erikoistuminen ja raha synnyttivät kaupankäynnin ja uuden ammattiryhmän - kauppiaat. Kauppiaat olivat ihmisiä, jotka ensimmäisinä

ymmärsivät hyödykkeiden niukkuudesta syntyvän lisäarvon ja sen mukanaan tuomat mahdollisuudet. Se mikä toisille oli jokapäiväisyydessään ja tavanomaisuudessaan lähes arvotonta ja yhdentekevää, saattoi toisille ihmisille tarkoittaa suurinta mahdollista yllälyisyyttä. Kauppiaalle tämä tarkoitti hyvää bisnesmahdollisuutta.

Esimerkiksi merenrannan kalastajakylissä ihmiset saivat syödä kyllästymiseen asti kaloja ja äyriäisiä, minkä vuoksi niitä ei rannikon läheisyydessä juurikaan arvostettu. Mutta kun siirryttiin sisämaan puolelle, tilanne muuttui täysin päinvastaiseksi. Sisämaassa jo pelkkä merenelävän näkeminen saattoi muodostua niin suureksi elämykseksi, että ihmiset olivat valmiita maksamaan siitä - puhumattakaan niiden maistamisesta.

Näiden sisämaan ihmisten keskuudessa meren antimien arvo nousi moninkertaiseksi niiden hankintahintaan nähden. Maaseudun ihmiset, jotka olivat koko elämänsä ajan syöneet kaikilla aterioillaan vain kasviksia, viljatuotteita ja lihaa, eivät arastelleet hellittää kukkaronnyörejään rannikon ihmeiden edessä.

Myytyään merenelävät huikealla voitolla sisämaan asukeille, kauppias lastasi kärryensä täyteen edullista lihaa ja viljaa, palasi kalastajakylään ja myi sisämaassa arkiset tuotteet rannikon kalastajille eksoottisina sisämaan herkkaina, moninkertaisesti niiden hankintahintaa korkeammalla hinnalla.

Hyödyntämällä tätä niukkuuden aikaan saamaa voitontekomahdollisuutta, monet kauppiat vaurastuivat huomattavasti, mikä osaltaan herätti ei-toivottua kiinnostusta alamaailman piirissä.

Mitä enemmän kauppiaille kertyi rahaa ja omaisuutta, sitä suuremmaksi kasvoi heidän epäluulonsa ja pelkonsa tuon kaiken kerätyn omaisuuden menettämisestä. Omaisuuden turvallinen säilöminen nousi kauppiaiden yhteiseksi huolenaiheeksi. Kauppakaravaaneja suojaamaan voitiin kyllä aina palkata lisää miehiä, mutta kuka jäisi kotiin vahtimaan sinne jäävää omaisuutta useiden kuukausien mittaisten kauppamatkojen ajaksi? Voisiko palkkasotilaisiin luottaa? Tilaisuus voisi tehdä kenestä tahansa varkaan.

Kulta tulisi luovuttaa sellaisen tahon valvontaan, joka oli jo ennestään niin varakas, ettei tälle koituisi mainittavaa lisähyötyä kullan kavaltamisesta. Tällaisella taholla olisi myös oltava hyvä maine, vakaa asema ja korkea status oman yhteisönsä sisällä, jolloin houkutus kullan anastamisesta tyssäisi viimeistään pelkoon maineen ja sosioekonomisen aseman menetyksestä. Vastaus ongelmaan löytyi arvostetusta kultaseppien ammattikunnasta.

Kultasepät olivat jo ennestään varakkaita, sekä työnsä puolesta tottuneita käsittelemään suuriakin määriä kultaa. Siksi kauppiaiden kulta ei saanut heidän päätään enää sekaisin. Kultasepillä kullan varastointiin tarvittavat suuret ja jykevät holvit olivat jo valmiina. Niinpä he vastasivat kauppiaiden kysyntään ja ryhtyivät vuokraamaan holviensa ylimää-

raista säilytystä varakkaiden liikemiesten tarpeisiin. Saatuaan omaisuudelleen luotettavan vartijan, kauppiat saattoivat huoletta lähteä kuukausien, jopa vuosien mittaisille kauppamatkoille.

Luotettaviksi todetut kultasepät keräsivät pian holveihinsa yhä useampien liikemiesten omaisuuksia. Kultaseppien ja liikemiesten kesken solmittiin vuokrasopimuksia, joiden merkiksi liikemiehet saivat kuitteja talletuksistaan. Näitä arvopapereita vastaan he saattoivat halutessaan nostaa kultansa ulos säilytyksestä. Kultaseppien toiminta oli siten alkujaan verrattavissa nykyajan pankkien tallelokerosäilytykseen.

Ensimmäiset velkapaperit

Kun kauppiat - jotka lopulta kaikki säilyttivät omaisuuksiaan kultaseppien holveissa - tekivät keskenään kauppaa, ei tarvetta fyysisen kullan käsittelyyn enää ollut. Sovittuaan kaupasta, kauppiat marssivat yhdessä kultaseppien puheille, jota sitten pyydettiin siirtämään sovittu määrä kultaa tallelokerosta toiseen. Näin vältyttiin paljolta vaivalta ja kaikilta niiltä riskeiltä, joita suurten kultamäärien käsittelyyn liittyi.

Maksujärjestelmän kehittyessä myös fyysisen läsnäolon pakko jäi pois maksutoimipidettä hankaloittamasta ja ennen pitkää kauppiat saattoivat hoitaa maksunsa pelkkien arvopapereiden vaihdolla.

Suorittaessaan maksun, kauppias luovutti kultaan oikeuttavan kuitin lisäksi henkilökohtaisella sinetillä vahvistetun valtakirjan, jota vastaan kaupan toinen osapuoli saattoi käydä kultansa lunastamassa.

Kaupantekojärjestelmien kehityksen myötä myös lainsäädäntöä tuli muuttaa. Kun tavara vaihtoi omistajaa ja kaupan toinen osapuoli vastaanotti kultaan oikeuttavan valtakirjan,

hän vastaanotti velkapaperin, joka toimi lupauksena tulevasta maksusta. Tämä oli merkittävä askel kohti velkaan perustuvaa paperirahaa, sillä nyt kultaan oikeuttava velkakirja todettiin ensimmäisen kerran oikeuden päätöksellä lailliseksi maksuvälineeksi ja saman arvoiseksi todellisen fyysisen kullan kanssa. Valtakirjan allekirjoitus ja luovutus olivat nyt virallinen ja sitova maksutapahtuma, aivan samoin kuin fyysisen kullan tapauksessa, eikä kaupan osapuoli voinut sitä enää jälkikäteen yksipuolisesti perua.

Kultaan oikeuttavien arvopapereiden käsittely oli helppoa. Enää varakas liikemies ei tarvinnut omaisuutensa siirtoon hevosvankureita ja omaa pientä armeijaa. Suuretkin kaupat saatettiin hoitaa nyt pelkkien kultatodistusten vaihdolla. Mutta vieläkin kyse ei ollut pankkijärjestelmästä. Yhä edelleen kultasepät tarjosivat liikemiehille pelkkää kullan säilytyspalvelua. Tallelokeroissa makaava kulta oli aina kullan tallettajan henkilökohtaista omaisuutta, johon holvien ylläpitäjällä ei ollut mitään oikeutta. Sen merkiksi tallettaja maksoi kultatalletuksistaan vuokraa holvien omistajalle.

Kirkon selkäranka katkeaa - ensimmäiset pankit

Varsinainen korkotuottoon perustuva pankkitoiminta oli keskiajalla papiston toimesta vielä ankarasti kiellettyä. Koronkiskonta oli kirkollisen lainsäädännön mukaan rahan hankkimista ilman työtä ja sillä tarkoitettiin minkä tahansa maksun ottamista rahalainasta.

Rahan tehtävä oli toimia kaupankäynnin helpottajana ja edesauttaa siten ihmisten tyydyttävää elintasoja ja hyveellistä elämää. Koron periminen rahasta oli epäeettistä ja soti ihmisten oikeuskäsitystä vastaan.

Kaikki ymmärsivät että ihmisten - myös koron perijöiden - hyvinvointi syntyi ja oli riippuvaista tavallisen kansan tekemästä työstä, joten ylellistä elämää viettävät rahanvaihtajat nähtiin ahkeran ja rehellisen kansan verta imevinä vapaamatkustajina, eräänlaisina parasiihteinä.

Ei ollut oikein tehdä rahaa rahalla. Suljetussa rahajärjestelmässä, jossa rahaa oli kierrossa vain rajattu määrä, koron periminen johtaisi väistämättä tavallisen kansan köyhtymiseen. Jokaista, joka harjoitti koronkiskontaa, oli kohdeltava kerettiläisenä, vääräoppisena, ja rangaistava olemassa olevan lainsäädännön mukaan, mikä ei keskiajalla tarkoittanut erityisen lempeää kohtelua.

Hieronimos Boschin maalauksesta Kuolema ja Koronkiskuri

Keskiajan Italiassa katolilaiset papit olivat kuitenkin hövelimpiä. Kun korko puettiin taidokkaaseen valeasuun ja kun samalla huolehdittiin että papitkin saivat osansa, koronperijöiden toimintaa ryhdyttiin katsomaan läpi sormien. Ajan saatossa koron perimisestä tuli aina vain julkisempaa ja lopulta katolinen

kirkko joutui myös virallisesti tinkimään koron perinnän ehdottomasta kiellosta. Syntyi teoria, jonka mukaan vain määrätyn prosenttimäärän ylittävä korko oli koronkiskontaa. Mitään muuta pankkijärjestelmä ei syntyäkseen tarvinnutkaan.

Päätös koron perimisen sallimisesta sai aikaan perinpohjaisen muutoksen kultaseppien ja tallettajien välisissä suhteissa. Vanhan järjestelmän aikaan holveihin talletettu kulta oli säilytyksessä ollessaan jatkuvasti tallettajan henkilökohtaista omaisuutta, jonka säilyttämisestä tallettaja maksoi asiaan kuuluvaa vuokraa säilytyspalvelun ylläpitäjälle. Siinä missä kultasepät olivat tähän saakka perustaneet liiketoimintansa asiakkaidensa omaisuuden turvalliseen säilyttämiseen, muuttuivat säilytykset pankkijärjestelmän synnyn myötä pankkiirien asiakkailtaan ottamiksi lainoiksi.

Kullan omistusoikeus vaihtui "pano" merkintään pankkikirjassa, sekä pankkiirin lupaukseen kullaan tai kultaan oikeuttavien seteleiden takaisinmaksusta tarvittaessa. Vaikka muutos saattaa käytännössä tuntua pieneltä, on kysymys varsin merkittävästä asiasta. On eri asia omistaa omaisuutta konkreettisesti, kuin lainata se toiselle osapuolelle ja saada vastineeksi pelkkä lupaus takaisinmaksusta. Mikä sitten sai tallettajat ottamaan riskin ja tallettamaan rahansa pankkeihin? No tietysti talletuksista maksettava korko.

Pankkiirit lainasivat nyt asiakkailta kultaan itselleen koron hinnalla. Sopimuksen ehtona oli, että asiakkaat luopuivat määräysvallastaan tallettamaansa kultaan. Pankkiiri sai nyt itse määrätä hallussaan olevan kullan käytöstä. Lainaamalla kultaan eteenpäin hieman suuremmalla korolla, he tekivät summien erotuksen verran tuottoa itselleen.

Vaikka uusi järjestely lisäsi huomattavasti kultatalletusten riskiä, oli kullaan tallettaminen pankkeihin silti äärimmäisen houkuttelevaa,

sillä talletusta vastaan maksettu korko mahdollisti varakkaille tallettajille hyvän elintason ilman työponnisteluja. Kun pelkkä rahan tallettaminen pankkiin tarkoitti varallisuuden lisääntymistä ilman vaivaa ja työntekoa, vain hyvin harva varakas ihminen jätti tällaisen mahdollisuuden hyödyntämättä.

Ajan saatossa pankkien holveihin virtasi yhä enemmän kulta. Kun rahoituksen hakija pyysi pankista lainaa, hän ei saanutkaan käteensä konkreettista fyysistä kulta, vaan kultaan oikeuttavia kuitteja, eli seteleitä. Setelit olivat tulleet aiemmin tunnetuksi varakkaiden kauppioiden keskinäisessä kaupanteossa, jota tavallinen rahvas oli hieman ihailen sivusta seurannut - kuten ihmiset aina itseään korkeampiarvoisten ihmisten toimia. Sen vuoksi paperirahalle oli luontaista kysyntää, eikä setelirahan käyttöönottoa tarvinnut juuri tyrkyttää tavalliselle kansalle. Paperiraha oli uuden ajan ja edistyksen merkki, josta jokainen aikaansa seuraava ihminen tahtoi päästä osalliseksi. Näin seteliraha korvasi pikkuhiljaa kokonaan fyysisen kullaan vaihdon välineenä.

Jokaista pankin liikkeelle laskemaa seteliä vastaan pankin holveista löytyi vastaava määrä fyysistä kulta. Kun asiakas toi setelin pankkiin ja tahtoi muuttaa sen fyysiseksi kullaksi, oli pankkiiri velvoitettu myös tekemään niin. Näin ollen seteliraha oli käytännössä täsmälleen saman arvoista kullaan kanssa. Vielä 1900-luvun alussa myös Suomen Pankin liikkeelle laskemissa seteleissä luki "*tätä seteliä vastaan Suomen Pankki maksaa X markkaa kullassa*".

Koska seteliraha oli jo yleisesti korvannut kullaan maksuliikenteessä, eikä kullalla ollut sellaisenaan ihmiselle mitään luonnollista arvoa, vain hyvin harva tahtoi enää vaihtaa paperirahaansa kultarahaan.

Niinpä kulta sai maata pankkien holveissa kaikessa rauhassa. Paperi oli korvannut kullaan vaihdon välineenä.

Pikaisesti tarkasteltuna järjestelmä oli oikeudenmukainen ja hyödytti sen kaikkia osapuolia. Kullan omistajat olivat nyt parhaassa asemassa. He saivat suhteellisen turvallisen säilytyspaikan kullalleen, sekä passiivista korkotuloa talletuksestaan. Raha tuli rahan luo. Nyt ihminen saattoi rikastua, vaikka hän ei koskaan olisi tehnyt mitään tuottavaa. Pankkiirit taas keräsivät saadun ja maksetun koron erotuksesta muodostuneen voiton itselleen. Rahoituksen hakijat puolestaan saivat tyydytyksen rahoituksen tarpeelleen. Yrittämisen kautta myös tavallinen työväestö sai mahdollisuuden rikastua. Jos tavallinen työnteko tai yrittäminen ei kiinnostanut kansalaista, tuntui ihan oikeudenmukaiselta, ettei tällaisella ihmisellä ollut niin hyvä elintaso kuin häntä ahkerammalla kansalaisella. Pankkijärjestelmä nopeutti rahavirtojen hakeutumista tuottaviin kohteisiinsa, mikä yhdessä heikentyneen kirkon määräysvallan kanssa edesauttoi tieteen ja teknologian nopeaa kehitystä, johtaen yleisen elintason ja hyvinvoinnin nousuun.

Jos peruskouluista, lukioista, kaupallisen alan korkeakouluista tai taloustieteen tiedekunnista valmistuneilta nuorilta kysytään heidän käsitystään pankkijärjestelmän toiminnan peruslogiikasta, he suurella todennäköisyydellä kertovat kysyjälle juuri edellä esitetyn mekanismin. On loogista olettaa, että pankit todella lainaisivat eteenpäin toisten ihmisten pankkeihin tallettamia rahoja. Tällä tavoin ymmärrettynä pankkijärjestelmä todella tuntuu järkevältä ja pankkien toiminta on helppo oikeuttaa.

Valitettavasti tämä ei kuitenkaan ole totuus nykypäivän pankkitoiminnasta.

Jos nykyajan pankkijärjestelmä todella perustuisi pelkkään olemassa olevan rahan edelleen lainaamiseen, niin kuinka selitetään kaikki talouteen syntyvät kuplat? Kuinka saavat alkunsa nousu- ja laskukaudet?

Entä kuinka selitetään maailman talouksien jatkuva velkaantuminen yhdessä alati lisääntyvän köyhyyden kanssa? Miksi maailmassa on huomattavasti enemmän yhteenlaskettua velkaa kuin yhteenlaskettua rahaa?

Miksi planeettamme on niin ylivelkaantunut, että se on käytännöllisesti katsottuna konkurssissa? Kenelle planeettamme on velkaa? Kenen syytä on, että juoksemme ikuisessa ja alati kiihtyvässä oravanpyörässä joko omaa henkilökohtaista köyhyyttämme, tai valtion talouden velkaa pakoon? Miksi työelämän sääntöjä ja tahtia kiristetään jatkuvasti? Miksi hyvinvointipalveluitamme leikataan? Miksi verotusta ja eläkeikää korjataan pääasiassa vain ylöspäin, vaikka lisääntyneen teknologian tulisi päin vastoin vapauttaa meidät aherruksesta? Miksi voimme niin kokonaisvaltaisesti niin pahoin? Miksi olemme pakotettuja tekemään aina vain enemmän töitä perustoimintalomme eteen?

Kaikki hyvinvointimme on peräisin luonnosta. Eikö jatkuvassa kiihtyvässä kasvussa olevan luonnontieteellisen ja teknologisen ymmärryksemme pitäisi näkyä suoraan lisääntyneenä kiireettömyytenä ja parantuneena hyvinvointina? Miksi näin ei ole? Missä vaiheessa meitä on huijattu?

Onko jotain hyvin oleellista jätetty kertomatta? Mikä on talous- ja rahajärjestelmämme todellinen luonne?

Banksy: Rotta

Rahalainasta perittävän koron ongelma

Pankkijärjestelmän seurauksena ihmisten kannatti tallettaa kaikki ylimääräinen kulta pankkeihin ja haalia siten tarjolla ollut korkotulo itselleen. Tallettajan pankkikirjaan tehtiin talletusmerkintä ja niin asiakkaan kulta siirtyi pankin hallintaan. Vastineeksi pankki antoi asiakkaalle lupauksen koron maksusta, sekä talletetun kullan takaisinmaksusta asiakkaan niin halutessa.

Kaikkea holveihin talletettua kultaa vastaan pankit painoivat kultaan oikeuttavia kuitteja, joita ihmiset kutsuivat seteleiksi. Kun pankkiin saapui asiakas joka tahtoi lainata rahaa, hän sai käteensä fyysisen kullan sijaan paperisia painotuotteita. Holveissa passiivisena makailevan kullan tehtäväksi jäikin siten enää rahajärjestelmän perustana toimiminen. Pankkien holveissa kultavaranto oli kaiken liikkeellä olevan paperirahan arvon takaaja ja sen vuoksi välttämätön olla olemassa. Jokaista liikkeelle laskettua kultaan oikeuttavaa seteliä vastaan holveista tuli löytyä vastaava määrä konkreettista fyysistä kultaa.

Rahalainasta perittävä korko kätki sisäänsä kuitenkin perustavalaatuisen ongelman. Kun rahoituksen hakija sai pankista lainan, hänen tuli määrääjän kuluttua maksaa pankkiin takaisin lainan pääoman lisäksi myös lainasta langennut korko. Lainaajan tuli siis lainan takaisinmaksun yhteydessä haalia kokoon enemmän kultaan oikeuttavia seteleitä, mitä oli itse järjestelmään laskenut. Syntyi kestävä tilanne.

Koska pankeilla oli tuhansia lainanottajia, koron johdosta yhä suurempi osa kierrossa olevasta rahasta virtasi pankkeihin korkotuloina. Jotta tämä mekanismi olisi voinut olla pidemmällä aikavälillä edes jossain määrin toimiva, olisi se edellyttänyt kaiken liikkeellä olevan rahan jatkuvaa, täydellistä kiertoa.

Saatuaan korkotulot itselleen, pankkiirin olisi pitänyt välittömästi laskea kaikki raha takaisin liikenteeseen, jotta kierrossa olevan rahan määrä ei olisi vähentynyt ja vaikeuttanut siten velkataakan alla kärvistelevien ihmisten lainojen takaisinmaksua. Valitettavasti rahajärjestelmä ei lähtökohtaisesti kannusta tuhlailuun.

Rahajärjestelmässä tuhlaileva ihminen löytää itsensä pian rahattomana ja kodittomana kaduilta kerjäämästä. Rahaa on aina järkevämpää säästää kuin pistää surutta menemään. Rahajärjestelmässä, jossa ihmisten valta, sosiaalinen status, sekä oma ja läheisten ihmisten terveys ja hyvinvointi ovat suoraan verrannollisia omistetun rahan määrään, säästäväisyys muodostuu hyveeksi. Säästäväiset ihmiset rikastuvat. Rikastuminen puolestaan tarkoittaa kasvanutta vapautta ja valtaa. Rikas ihminen herättää kanssaihmisissä kunnioitusta, pelkoa ja ihailua. Rahaa ei voi olla koskaan liikaa. Järkevä ihminen pyrkii aina elämään säästeliäästi ja jos suinkin mahdollista, rikastumaan.

Tämä järjestelmän sisäsyntyinen ristiriita, joka toisaalta edellytti jatkuvaa rahan kiertoa ja kulutusta, mutta toisaalta armotta rankaisi kaikkia tuhlailevia ihmisiä, muodosti säästäväistä käyttäytymistä suosivan palkkiojärjestelmän, mikä väistämättä johti liikkeellä olevan rahan kasautumiseen vain harvojen käsiin

Uusi pankkijärjestelmä muodosti yhteiskuntaan nyt eräänlaisen näkymättömän pyramidirakenteen.

Pyramidin huipulla korko toimi kuin jättimäisenä imurina, imien rahaa pyramidin lukuisten vähäosaisten laajoista alakerroksista ylöspäin pienelle hyväosaiselle vähemmistölle. Uutta kultaa virtasi järjestelmään liian vähän, jotta siitä olisi ollut kattamaan koron järjestelmään aiheuttama krooninen rahanpuute. Köyhät ihmiset olivat edelleen köyhtyessään valmiita paitsi kovaan työhön, myös sotiin ja ryöstöretkiin.

Laajojen joukkojen alituinen puute ja köyhyys muodostivat siten suoran vallan välineen harvoille hyväosaisille ihmisille. Mitä enemmän puutetta rahvas kärsi, sitä suurempaan tuntui valta vauraan käsissä. Se taho, joka hallitsi yhteiskunnassa rahaa, hallitsi kaikkea muutakin.

Rahan illuusio ja ensimmäisen kuplan synty

Samaan aikaan kun rikkaat rikastuivat ja tavallinen väestö kärvisteli alati pahenevassa rahanpuutteessa, valtaosa olemassa olevasta kullasta seisoivat vuodesta toiseen koskemattomana pankkien holveissa. Vain hyvin harva ihminen kävi koskaan vaihtamassa kultaan oikeuttavia seteleitä fyysiseksi kullaksi.

Pankkiiria ajatus kullan seisottamisesta kiusasi. Hän kyllä tiesi, että kaikkea tuota kultaakaan vastaan oli painettu seteleitä, jotka nyt kiersivät järjestelmässä. Pankkiiri ymmärsi, että vaikka holveissa lepäävä kulta näytti seisovan tyhjän panttina, se täytti sellaisenaan tärkeää tehtävää liikkeelle laskettujen seteleiden arvon säilyttäjänä. Silti kullan panttaaminen tuntui järjettömältä.

Banksy: Varkaissa

Jos kullalla ainoa tehtävä oli seistä hievahtamatta holvien pimeydessä, paksujen panssariovien takana kansan katseilta piilossa, niin mitä hyötyä kullasta ylipäänsä edes oli? Mikä teki siitä niin arvokasta? Jos pankkiiri upottaisi nyt kaiken kullan meren pohjaan, mutta pitäisi asian vain omana tietonaan, ei mikään maailmassa muuttuisi. Ihmiset käyttäisivät paperirahaa niin kuin ennenkin. Meren pohjassa tuo kulta hyödyttäisi ihmisiä tasan yhtä paljon, kuin pimeissä holveissa panssariovien takana. Raha itsessään ei perustunut mihinkään muuhun, kuin ihmisten uskoon rahan arvosta. Ei rahaa voinut syödä tai juoda. Ei rahaa sellaisenaan voinut käyttää talon tai vaatteiden valmistukseen. Rahalla itsellään ei ollut todellista arvoa. Raha oli ihmisten kollektiivista harhaa. Pelkkää mielikuvituksen tuotetta.

Se, mikä sen sijaan oli todellista ja mihin kaikki perustui, oli ihmisiä ympäröivä luonto ja sieltä työn ja teknologian keinoin haalittu hyvinvointi. Luonnosta ihminen oli kaikkina aikoina saanut kaiken tarvitsemansa. Niin kauan kun aurinko paistaisi, ei ihmisellä olisi todellista hätää. Pellot tuottivat viljaa ja metsät kasvoivat riistaa; lapio söi maata ja kirves

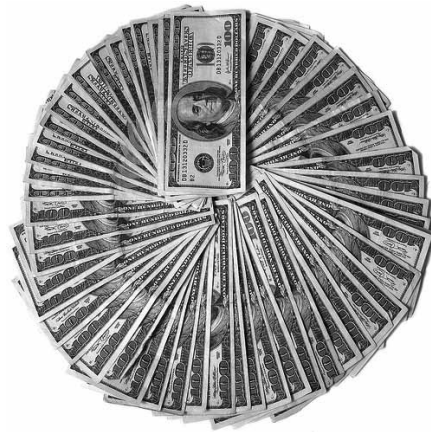

puri puuta riippumatta siitä, oliko ihmisillä käytössään rahaa vai ei. Mitä tehokkaampia työvälineitä ihminen kykeni valmistamaan, sitä paremmin hän pystyi luonnon resursseja hyväksikäyttämään ja sitä paremmaksi kasvoi hänen hyvinvointinsa. Tämä oli totta siihen saakka, kunnes ihmisen keinotekoisen raha-järjestelmän synnyttämä uusi keinotekoinen välttämättömyyshyödyke - raha - käänsi ihmisten arvojärjestelmän pääläelleen.

Mitä useampi ihminen muutti kaupunkeihin ja mitä vieraantuneemmaksi luonnosta he tulivat, sitä helpompi heidät oli kahlita näkymättömin kahlein keinotekoisen raha- ja pankkijärjestelmän vallan alaisuuteen. Rahan arvo perustui pelkkään uskoon rahan arvosta ja ne harvat jotka tämän ymmärsivät, pitelivät käsissään suunnatonta vallan välinettä tavalliseen kansaan nähden.

Tämän oivallettuana pankkiiri oivalsi pian jotain muutakin. Vaikka holvien kultaa ei enää tarvittu, ei se silti ollut menettänyt arvoaan. Niinpä kultaa oli setelirahan keksimisen jälkeen nyt kaksin verroin alkuperäiseen verrattuna. Kullan arvo oli konkreettisen kullan lisäksi myös kultaan oikeuttavissa kuiteissa, eli seteleissä. $1+1=2$. Synnyttämällä kultaan oikeuttavia kuitteja, oli pankkiiri tullut tuplanneeksi yhteenlasketun rahan määrän.

Kukaan muu kuin pankkiiri itse ei ollut tietoinen holvien sisältämän kullan todellisesta määrästä. Näin ollen kukaan ulkopuolinen ei myöskään pystynyt selvittämään liikkeelle laskettujen setelirahojen todellista suhdetta holveissa makaavan fyysisen kullan määrään. Pankkiiri sai idean. Mitä jos hän painaisi hieman lisää kultaan oikeuttavia seteleitä ja keräisi niistäkin korkotuoton itselleen? Jos joku tulisi vaihtamaan setelit fyysiseen kultaan, vaihto ei tuottaisi ongelmaa. Kultaa olisi kyllä riittävästi suuriinkin nostoihin.

Painamalla enemmän kultaan oikeuttavia seteleitä, holveissa tyhjänpanttina makaava kulta saataisiin tehokkaammin liikkeelle. Rahan määrän lisääminen talouteen vähentäisi koron aiheuttamaa kroonista köyhyyttä ja mahdollistaisi uusien projektien rahoituksen, mikä puolestaan kasvattaisi talouden dynamiikkaa ja lisäisi pankkiirin liiketoiminnan tuottoja.

Kukaan ei saisi tietää. Asia paljastuisi ainoastaan siinä tapauksessa, jos asiakkaat tulisivat jostain syystä kaikki yhtä aikaa vaihtamaan seteleitään takaisin kullaksi. Ainoastaan silloin huijaus voisi paljastua.

Niin ei kuitenkaan koskaan kävisi. Pankkiiri ei voinut kuvitella mitään sellaista syytä, mikä saisi ihmiset vaihtamaan uuden ja helpon paperirahan takaisin vanhanaikaiseen ja hankalaan kultarahaan. Setelit olivat jo korvanneet kullan. Ei kukaan tahtois palata takaisin menneisyyteen. Niinpä pankkiiri kääri hihat, käynnisti painokoneet ja ryhtyi toteuttamaan rohkeaa suunnitelmaansa.

Setelipainon ansiosta ihmisten hyvinvointi todella kääntyi nousuun. Niin helppoa se oli. Taloudessa lisääntynyt raha sai ihmiset kuluttamaan ennen näkemättömällä innolla. Jopa ennen tappiollisiksi todetut liikeideat menestyivät ja tuottivat nyt omistajilleen voittoa. Konkurssit väistyivät kun maksuvaikeuksiin joutuneet liikemiehet saivat lisää aikaa lainojensa maksuun.

Lisärahan synnyttämät uudet liiketoimet ja rakennushankkeet imivät maaseudulta työvoimaa kaupunkiin. Rakennuksia kohosi ja kauppa kukoisti. Ihmiset tekivät töitä ja heille myös maksettiin kohtuullisesti. Kaikki tahtoivat rikastua ja yhtäkkiä se tuntui myös täysin mahdolliselta. Aina kun vanhat lainat erääntyivät korkoineen, ihmiset ottivat uusia ja niin kupla kasvoi kasvamistaan.

Myös valtio hyötyi edullisesta lainarahasta talouden aktiivisuuden ja lisääntyneiden verotulojen muodossa. Niiden turvin voitiin nyt rakentaa laivastoja ja perustaa kauppa-asemia uusiin siirtomaihin.

Muinaisilta sivilisaatioilta opittu tietotaito ja tekniset innovaatiot, sekä uudet viljelyskasvit ja -tekniikat näkyivät suoraan ihmisten elintason ja hyvinvoinnin kasvuna. Alkuasukaskansoilta ryöstetty kulta toi talousjärjestelmään lisää sen kipeästi kaipaamaa polttoainetta. Maailmankuvan avartuminen ja vieraiden sivilisaatioiden tutkimus kyseenalaistivat vanhat käsitykset. Puhtaan järjen ihanne vapautti tieteet uskontojen ikeen alta, murtaen näin tieltään monta kehitystä rajoittanutta estettä.

Kun kriittisyys, loogisuus ja puhdas järki nostettiin ihanteeksi ja kirkon kahlitseva auktoriteetti usko

kyseenalaistettiin, syntyi itseään ruokkiva positiivinen noidankehä. Jatkuvasti kehittyvä luonnontieteiden parempi tuntemus johti uusiin teknologisiin innovaatioihin, jotka yhdessä avokätisen rahoituksen kanssa saatiin myös toteutettua. Ennen pitkää kehitys johti teolliseen vallankumoukseen.

Pankkiirien suunnitelma toimi alussa hienosti. Pienessä mittakaavassa pankkien tyhjistä luoma katteeton setelirahoitus antoi talouteen mukavan pirstysruiskeen, mutta mitä pidempään rahanpainaminen jatkui ja mitä useampi henkilö siitä pääsi osalliseksi, sitä suuremmiksi myös ongelmat paisuivat.

Rahan määrän lisääntyminen kasvatti nopeasti hyödykkeiden kysyntää. Sen sijaan hyödykkeiden tarjonta kasvoi huomattavasti rahan määrän kasvua hitaammin. Kun kysyntä ylitti tarjonnan, tuotteiden hinnat lähtivät nousuun, mikä kosketti kipeimmin köyhää väestönosaa, joka ei ollut lainkaan ehtinyt osallisiksi halvan rahan ja kuplatalouden riemuista.

Setelirahoituksen aiheuttaman hintojen nousun riistäytyttyä käsistä, pankkiirit ymmärsivät menneensä liian pitkälle. Pian huijaus paisui hallitsemattomiin mittasuhteisiin, mutta ei uuden rahan painamista voinut yhtäkkiä lopettaakaan. Ei ollut enää epäilystäkään, ett-eikö rahan arvo ja siten koko talousjärjestelmä tulisi romahtamaan. Kyse oli enää vain siitä, milloin ja miten se kaikki tulisi käytännössä tapahtumaan.

Hintojen jo hallitsemattomaksi muuttuneen nousun seurauksena yhä useampi kauppias kieltäytyi vastaanottamasta pankin myöntämiä setelirahoja vaihdon välineenä. Sen sijaan monet alkoivat vaatia maksua fyysisessä kullassa. Ihmisten epäluottamus pankkeja kohtaan näyttäytyi nyt konkreettisesti heidän pyrkimyksissään hankkiutua eroon arvoaan jatkuvasti menettävistä seteleistä. Koska kultaan oikeuttavia kuitteja oltiin painettu huomattavasti todellisia kultavarantoa enemmän, alkoivat pankkien holvit pian ammottaa tyhjyyttään.

Pankkiirien pahin pelko toteutui, kun pankkien eteen syntyi vihaisten kansalaisten muodostamia pitkiä jonoja. Asiakkaita oli tulossa liikaa. Kultavarat eivät enää riittäisi kattamaan heidän kaikkien nostoja. Niinpä pankit päättivät pitää konttorinsa suljettuina erilaisiin tekosyihin vedoten. Kuplan puhkeaminen oli nyt tosiasia.

Valtiot pankkien rikoskumppaneina

Kun kansa vaati pankkiireja tilille törkeästi petoksestaan, viranomaiset joutuivat hankalan tilanteen eteen. Oikeuslaitos ja valtakoneisto kyllä myönsivät huijauksen tapahtuneen, mutta samalla he myös näkivät talouteen virranneen rahan aikaan saaman vaikutuksen ihmisten käytökseen.

Pelkkä usko siihen, että tavallinen paperi oli kullan arvoista, oli saanut ihmiset paiskomaan töitä aamusta iltaan. Ja mitä enemmän kansalaisille oltiin paperia jaettu, sitä suurempia laivastoja oltiin rakennettu, massiivisempia armeijoita varustettu ja kaukaisempia maita valloitettu. Käsissä oli nyt liian suuri vallan väline hukkaan heitettäväksi.

Banksy: I hate Mondays!

Rahan tuli olla niukkaa, mutta vain näennäisesti. Nimittäin jos raha olisi ollut aidosti niukkaa, eikä sitä voitaisi synnyttää keinotekoisesti lisää - kuten asia aidon kultakannan aikaan vielä oli ollut - korkoon perustuva rahajärjestelmä olisi johtanut lopulta aina talouden näivettymiseen, sillä korko olisi ennen pitkää siirtänyt kaiken varallisuuden vain harvojen käsiin. Mutta pitämällä raha vain näennäisesti niukkana ja luomalla sopivassa suhteessa näitä

keinotekoisia ja katteettomia kultaan oikeuttavia kuitteja, talous oli mahdollista pitää jatkuvassa tasaisessa nousukiidossa. Ajatus oli lisätä talouteen rahaa samassa suhteessa sen "luonnollisen kasvun" kanssa. Se mikä oli ennen ollut mahdotonta konkreettiseen fyysiseen kultaan perustuvassa taloudessa, olisi nyt mahdollista tässä uudessa ja abstraktissa keinotekoisessa kuplaan perustuvassa paperirahataloudessa.

Vuosisatojen ajan alkemistit olivat yrittäneet luoda kultaa keinotekoisesti taivuttaakseen kansakunnat polvilleen edessään, mutta vielä koskaan aikaisemmin ei kenenkään päähän ollut pälkähtänyt kirjoittaa paperilapulle "kulta" ja kävellä sitten paperin kanssa ostoksille, aivan kuin paperi todella olisi ollut oikeaa kultaa. Ajatuksena se oli pähkähullu, mutta käytäntö osoitti jotain aivan muuta. Raha, kaikessa keinotekoisuudessaan, oli kuin kaiken ihmismielen hulluuden ja turhuuden ilmentymä. Kulta oli menneiden aikojen ihmisen arkihyvinvoinnin kannalta täysin hyödytön materiaali ja juuri siksi se

paperille painettuna oli hyödyttömydessään täsmälleen yhtä hyödytöntä, kuin konkreettisenä fyysisenä kultanakin. Kukaan ei tehnyt sillä yhtään mitään ja niin paradoksaalista kuin tämä olikin, juuri tuohon hyödyttömyyteen myös sen arvo perustui.

Todellisessa maailmassa paperilapulle painettu mikä tahansa muu asia ei olisi toiminut. Rahan täytyi olla ihmiselle sellaisenaan täysin hyödytöntä, jotta sen varaan voitiin rakentaa onnistunut kupla. Paperille painettu saha, vasara tai taltta eivät olisi käyneet rahasta, sillä niillä oli ihmiselle todellista arvoa. Kuka tahansa ymmärtäisi heti, ettei paperilapulle kirjoitetulla sahalla pystynyt työstämään puuta. Työkalujen arvoa ei ollut mahdollista siirtää paperille. Samasta syystä paperille kirjoitettu "ruoka" ei maistunut ruualta, kuten ei myös-

kään paperille piirretty lehmä lypsänyt maitoa. Se oli kaikki yhä vain pelkkää paperia. Mutta pankkijärjestelmän luoman illuusion keinoin paperille painettu kulta todella muuttui ihmisten mielissä kullaksi. Olihan raha kaikkina aikoina perustunutkin vain ihmisten uskoon sen sisältämästä arvosta. Rahan asia on kaikkina aikoina ollut ennen kaikkea uskon asia.

Mutta olipa raha käsitteenä miten hullu ja huterata tahansa, kansa joka tapauksessa tarvitsi rahaa, mikä teki tilanteesta erityisen herkuullisen. Enää ei tarvittu pappeja kansan paimentajaksi. Raha korvasi nyt uskonnon suurimpana vallan välineenä ja mikä parasta - tuo valta oli kansaan päin täysin näkymätöntä. Niinpä valtio katsoi tärkeäksi alistaa pankkijärjestelmän oman valvontansa alaisuuteen.

Pankkiiri voittaa aina

Saatuaan maistaa kuplan varaan noussutta talousjärjestelmää, valtiolla ei ollut enää mitään hinkua palata takaisin rahan niukkuuteen ja hitaan kasvun aikaan. Valtio tarvitsi pankkien tyhjästä loihtimaa varallisuutta pitääkseen korkoon perustuvan rahajärjestelmän elinvoimaisena, eikä nähnyt muuta vaihtoehtoa, kuin laillistaa tämä pankkiirien petoksesta alkunsa saanut toiminta.

Pankkitoiminnan uskottavuus saatiin palautettua siirtämällä pankkien valvonta valtiojohtoisen instituution alaisuuteen. Perustettiin ns. keskuspankki - kaikkien pankkien pankki - jonka tehtävä oli valvoa kaikkia muita pankkeja. Yksityiset pankit saivat toimia vastaisuudessa vain keskuspankin valvonnan alaisuudessa. Rahan tyhjästä synnyttäminen sai luottamusta henkivän nimen "luottolajennus" ja sen petollinen luonne kätkettiin monimutkaisen finanssitermistön taakse.

Tavoitteena oli luoda hallittu kupla ja pitää se sopivan pulleana, mutta kuitenkin ilman räjähdysvaaraa.

Rahan määrää markkinoilla valvottaisiin ja säädeltäisiin valtion valvovan silmän alla suurella varovaisuudella, eikä ylilyöntejä annettaisi tapahtua. Valtion mukaan tulo rauhoitti kansalaisia ja luottamus pankkijärjestelmää kohtaan palautui.

Mukaan juoneen tarvittiin myös oikeuslaitos. Lainsäädäntöä uudistettiin ja pankkitoiminta sulautettiin oleelliseksi osaksi uuden ajan yhteiskuntajärjestelmää. Kansalaisille kohdistettiin valtion taholta määräys hyväksyä keskuspankin leimaama paperi virallisena rahana ja vastaisuudessa myös kaikki verot tulisi maksaa uuden rahan muodossa.

Paperi toimi siis kuittina kultaan, jota todellisuudessa oli keskuspankin holveissa huomattavasti vähemmän kuin mihin kuittien kokonaismäärä oikeutti. Toisin sanoen - jos riittävän suuri määrä ihmisiä vaatisi saada haltuunsa setelin oikeuttaman määrän fyysistä kultaa, koko pankkijärjestelmä kaatuisi. Jos tämä ei jostain syystä miellyttänyt kansalaisia tai jos asian johdosta syntyi jotain ongelmia, oikeuslaitos puolustaisi kaikesta huolimatta pankkien ylläpitämää rahajärjestelmää laillisenä.

Pankkiireille valtioiden mukaan tulo tuli siunauksena, vaikka he eivät pitäneetkään siitä, että heidän oikeutensa painaa rahaa ulkoistettiin nyt valtiojohtoiselle keskuspankille. Pääasia oli kuitenkin, että heidän asemansa oli virallistettu ja pankkitoiminta laillistettu.

Pankki oli nyt virallinen instituutio, aivan niin kuin kirkko tai valtio itse. Samalla myös liiketoiminnan riski hävisi olemattomiin. Nimittäin jos keskuspankin toiminta ei jostain syystä olisi pystynyt pitämään kuplataloutta pystyssä ja pankkien myöntämien lainojen vakuudeksi asetetun omaisuuden arvonalenukset uhkaisivat jo itse pankkitoimintaa, valtio ei silti antaisi suurten pankkien kaatua. Vaikka pankit olivat yksityisomisteisia, niistä

oli tullut osa valtiojärjestelmää. Hyvinä aikoina pankkitoiminta tuotti omistajilleen huikeita voittoja, kun taas huonoina aikoina pankkeja pelastettiin kansalaisten verovaroilla. Pankkiirina olit aina voittajien puolella. Kävi mitä tahansa, et voinut koskaan hävitä.

Kultakannasta luopuminen ja rahan uusi luonne

Vuosien saatossa ja erinäisten vaiheiden jälkeen edellä kuvatun kuplan varaan rakentunut pankkija rahajärjestelmä laajeni maailmanlaajuisiksi. Länsimaisen talousjärjestelmän standardi siitä tuli maailmansotien yhteydessä, sotilasmenojen lisäämän rahantarpeen pakkamana. Ajan saatossa liikkeelle lasketun setelirahan - siis kultaan oikeuttavien kuittien - määrä keskuspankkien todellisiin kultavarantoihin nähden kasvoi kasvamistaan. Se oli väistämätöntä. Rahajärjestelmään sisäänrakennetun koron ja säästäväiseen käytökseen ohjaavien palkkiomekanismien johdosta järjestelmä kaipasi polttoainekseen jatkuvasti uutta rahaa. Rahan näennäinen kultaperusteisuus kasvoi pian suoranaiseksi taakaksi.

Ajan saatossa todellisen kullan määrä liikkeelle laskettuihin kultaan oikeuttaviin kuitteihin nähden supistui niin mitättömäksi, ettei kultakannasta irroittautuminen muodostunut käytännön tasolla juurikaan periaatepäätöstä hankalammaksi operaatioksi. Ajatuksena se

oli sitäkin hurjempi. Mutta niin lopulta kuitenkin tapahtui. Lupaus fyysiseen kultaan vaihdettavissa olevasta paperirahasta jäi ilman kultaansa.

Myös paperiraha säi lopulta väistyä uuden sähköisen rahan tieltä. Jäi pelkkä lupaus.

Nyt raha oli puhtaasti pelkkää pankin myöntämää velkaa vailla mitään fyysistä takausta. Rahan arvo perustui pankin lupaukseen maksaa, mutta kun kulta oltiin otettu pois rahan arvoa takaamasta, oltiin samalla poistettu väline, jolla pankki voisi koskaan lupaustansa lunastaa. Jäi pelkkä irrallinen lupaus.

Lupaus maksaa. Mutta millä? No tietysti uudella lupauksella, jota pankki puolestaan takasi taas uudella lupauksella, jota se yhä taas takasi uudella, ja niin edelleen.

“Lainatessaan pankit synnyttävät rahaa velan kautta. He luovat vaihdon välineen tyhjästä. Koko velkaan perustuva rahajärjestelmämme perustuu valheelle. Me emme saaneet äänestää siitä. Se kasvoi yllemme huomaamatta, mutta selviö se on ollut vuoden 1971 jälkeen kun kultaan perustuva rahajärjestelmä lakkautettiin.”

-- Ralph M Hawtry, Britannian
pitkäaikainen valtiovarainministeri -

Aina kun valtio, yritys, yhteisö tai yksityinen henkilö ottaa velkaa, syntyy talousjärjestelmään vastaava määrä uutta rahaa. Tai itse asiassa pankkien lupausta maksaa, jota vain vanhasta tottumuksesta kutsumme rahaksi.

Pankin lupaus maksaa näkyy tiliotteemme saldona ja on sellaisenaan nykyihmiselle käypää rahaa.

Digitaalinen raha on siis aina jonkun maksamatonta velkaa jollekin. Näin ollen aina kun velka kuitataan maksetuksi, yhtä paljon rahaa poistuu talouden kierrosta. Toisin kuin kultarahan aikaan, jolloin rahamäärä oli aina lähes vakio, nyt taloudessa kiertävän rahan - siis velan - määrä vaihtelee jatkuvasti.

Nykyinen rahajärjestelmämme - kutsutakoon sitä vaikkapa velkaan perustuvaksi rahajärjestelmäksi - perustuu kirjaimellisesti pankkien antamiin tyhjiin ja katteettomiin lupauksiin. Se perustuu uskoon, että pankkiiri vielä jonain päivänä maksaa velkansa, vaikka maksaminen on käytännössä täysin mahdotonta.

Konkreettista maksun välinettä ei nimittäin ole ollut olemassa sitten 1970-luvun. Eri asia on, onko rahan fyysisyydellä tarjota rahalle mitään erityistä lisäarvoa. Voisimme yhtä hyvin luopua kokonaan nykyisen rahan käsitteestä ja etsiä tilalle uusia kestävämpiä ja oikeudenmukaisempia tapoja hallita planeettamme resursseja ja synnyttää ihmisille hyvinvointia.

Rahan arvo

Nykyisen rahajärjestelmämme peruslogiikka on hyvinkin tarkoituksellisesti kätkeyty tavallisen kansan ymmärtämättömiin. Rahajärjestelmällämme ei ole edes virallista nimeä. Jos finanssimaailman vaikuttajilta kysytään rahan arvon muodostumisen mekanismeista, saadaan vastaukseksi epämääräinen määritelmä, jonka mukaan rahan arvo määräytyy kysynnän ja tarjonnan lakien mukaan. Mutta mitä se todellisuudessa tarkoittaa?

Rahan menekki on suorassa suhteessa sen myyntihintaan. Jos kauppa myy tuotteitaan 50% alennuksella, asiakkaiden määrä moninkertaistuu. Sama mekanismi toimii myös pankkimaailmassa. Pankkien tuotteena on raha ja rahan hintana sen korko.

Jos keskuspankki pitää rahan hintaa matalana (alhainen korko), ihmiset suorastaan jonottavat saadakseen lainoja (rahan määrä taloudessa lisääntyy ja rahan arvo heikkenee). Toisaalta rahan kallistuessa (korkojen noustessa) ihmiset jättävät uudet lainat nostamatta ja maksavat sen sijaan vanhoja lainojaan takaisin (rahan määrä taloudessa vähenee ja rahan arvo

kasvaa). Tämän korkoaseen johdosta keskuspankeilla on suora valta vaikuttaa taloudessa liikkuvan rahan määrään, ja siten myös suora valta päättää talouden nousu- ja laskukausien vaihteluista.

Talousjärjestelmämme hengittää liikkeelle lasketun rahan määrän tahtiin. Kuluttajien korkea luottamus ja matalat korot saavat ihmiset ottamaan lainaa. Tämä lisää kierrossa liikkuvan rahan määrää ja heijastuu talouteen noususuhdanteena. Nyt valtaosa talousjärjestelmän sisällä elävistä ihmisistä voi hyvin. Ihmisillä on keskimäärin riittävästi rahaa ostaa tarvitsemiaan hyödykkeitä. Vastaavasti kun kuluttajien luottamus talouteen katoaa ja velkoja maksetaan pois sen sijaan että niitä otettaisiin lisää, kierrossa olevan rahan määrä vähenee. Tämä aiheuttaa talouteen taantuman tai laman. Nyt ihmiset kokevat rahan puutetta.

Vaikka luonnon ja teollisuuden kyky tuottaa yltäkylläisyyttä pysyy muuttumattomana, ei ihmisillä ole enää riittävästi rahaa ylläpitää hyvinvointiaan. Kriisi on puhtaasti keinotekoinen, mutta siitä huolimatta - ja juuri sen takia - sitä käytetään hyväksi erilaisten poliitistien ja taloudellisten tavoitteiden eteenpäin viemiseksi.

Nykyjärjestelmässä, jossa kaikki hyvinvointimme on riippuvainen rahasta, pahoinvointimme on varmistettu lähtökohtaisesti jo rahajärjestelmän suunnitteluvaiheessa. Koska kaikki raha on velkaa ja kaikella velalla on korko, liikkeellä on oleva aina huomattavasti enemmän velkaa, kuin velkaperusteista rahaa tuon velan kuittaamiseksi. Miksi näin täytyy olla? Koska rahan niukkuus luo rahalle suoraan sen arvon. Ilman korkoa rahan niukkuutta, eli sen arvoa, olisi hyvin vaikea säädellä. Jos siis haluamme käyttää rahaa, joudumme väistämättä myös tekemisiin niukkuuden kanssa.

Jos raha ei olisi niukkaa, vaan sitä olisi yllin yllin kaikkien saatavilla, rahalla ei luonnolli-

sestikaan olisi mitään arvoa. Kun hyväksymme rahan planeettamme luonnonvarojen resurssi-
enhallintajärjestelmäksi, hyväksymme samalla yhteiskuntaan niukkuuden ja kaiken sen, mitä tuo niukkuus on tuova mukanaan.

Niin kauan kun ihmisten fysiologiset perustarpeet, kuten terveellinen ruoka tai puhdas juomavesi, sekä erilaiset turvallisuuden ja suojan tarpeet ovat alisteisia rahajärjestelmälle, niin kauan tulemme kohtaamaan ympärillämme köyhyyttä, kerjäämistä, asunnottomuutta ja rikollisuutta - puhumattakaan muista niukkuuden ylläpitoon ja voiton maksimointiin kytköksissä olevista lieveilmiöistä. Niin kauan kun yhteiskuntamme perustuu keinotekoisesti aiheutettuun ja ylläpidettyyn niukkuuteen, tulemme myös tarvitsemaan poliitikkoja ja byrokraatteja niukkuuden ongelmia ratkomaan.

Kultakannan aikana rahan niukkuus oli luonnollista, sillä kulta on luontaisesti niukka luonnonvara. Vielä 1900-luvun alussa myös ihmisten hyvinvointi oli aidosti niukkaa hyvinvointia synnyttävän teknologian kehittämättämyyden johdosta. Sen sijaan nykyaikaisen tieteellisen ja teknologisen ymmärryksen aikakaudella yhteiskuntien niukkuus synnytetään ja sitä ylläpidetään keinotekoisesti.

Kaikki rahamme on siis pohjimmiltaan velkaa. Velka puolestaan aiheuttaa ihmisille stressiä, riitoja ja yleistä pahaa oloa. Lisääntynyt velkaantuneisuus antaa poliitikoille ja viranomaisille pintapuolisesti pätevän syyn kiristää kansalaisten työtahtia ja verotusta loputtomasti. Velkaan vedoten kansalaiset saadaan juoksemaan oravanpyörässään alati kiihtyvään tahtiin siitä huolimatta, ettei velkaa todellisuudessa edes pyritä maksamaan koskaan pois - puhumattakaan siitä, olisiko se käytännössä edes mahdollista. Jos kaikki maailman velat maksettaisiin pois, maailmasta katoaisi raha. Jäisi vain velkojen koroista kuittaamatta jäänyttä velkaa.

Rahaa ei ole koskaan tarpeeksi, sillä korko itsessään synnyttää ikuisen tarpeen uusille lainoille - joilla puolestaan on korko. Jos yksityiset ihmiset eivät velkaannu riittävästi, ovat valtiot pakotettuja velkaantumaan. Onhan kansakunnalla velkaa oltava. Jos ei olisi velkaa, ei olisi myöskään rahaa.

Tätä oravanpyörää polkiessamme kulumme alati kiihtyvään tahtiin planeettamme rajallisia resursseja.

Kyse on todellisesta noidankehästä. Nykyinen velkaan perustuva rahajärjestelmä ei missään nimessä ole kestävä. Jos rahajärjestelmää ei ymmärretä uudistaa hallitusti, tulee se lopulta romahtamaan omaan mahdottomuuteensa.

Pahinta lienee kuitenkin se, ettei arviolta 99% ihmisistä ole lainkaan tietoisia ongelman todellisesta luonteesta. Jo kesällä 2010 näimme, kuinka Kreikan tukipakettia arvosteleva valtakunnan virallinen media jätti tyystin tiedostamatta rahan velkaan perustuvaan luonteeseen liittyvän perusongelman.

Kreikkaa ja muita IMF:n pihteihin ajautuneita maita syyllistettiin tyhmyydestä, ahneudesta ja vastuuttomuudesta, vaikka todellisuudessa kaikki se mitä tapahtui, oli velkaan perustuvasta rahajärjestelmään itseensä koodattu matemaattinen välttämättömyys. Rahan valheen paljastuminen on suuri riski koko yhteiskuntajärjestelmän toimivuudelle. Ehkä se juuri siksi tahdotaan pitää kansalta salassa.

Asutamme luonnonvaroja pursuavaa planeettaa, jossa yksilöt, yritykset ja kansakunnat asetetaan rahajärjestelmään synnytetyn keinoitekoisen niukkuuden keinoin taistelemaan jatkuvasti toinen toisiaan vastaan. Suomalaisina olemme voittajia pelissä, jossa häviäjät kuolevat nälkään, janoon ja hoidettavissa oleviin sairauksiin. Tämä kertoo kaiken sivistyksemme todellisesta tasosta. Seisomme auttamatta historian väärällä puolella. Pelaamme peliä, jonka myöhemmät sukupolvet tulevat tuomitsemaan samalla tavoin ihmisvihamielisenä, jona nykyiset sukupolvet tuomitsevat natsi-Saksan. Niukkuudesta voimansa saava rahajärjestelmä synnyttää yhteiskuntaan ihmisten ahneutta, itsekkyyttä ja omaneduntavoittelua suosivan palkkiomekanismin, joka sellaisenaan sotii paitsi tervettä järkeä, myös omatuntoamme vastaan.

Lopputuloksena on yhteiskunta, jossa kieroutunut käytös nousee hyveeksi, mutta jossa samaan aikaan yhä useampi ihminen voi henkisesti pahoin.

Isäntä ja renki

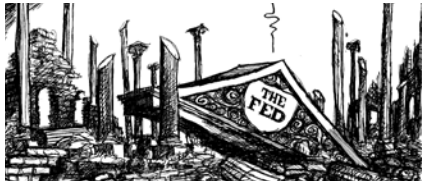
Tarkastelemme seuraavaksi hieman Yhdysvaltain keskuspankin rakennetta ja historiaa. Maailman ainoana todellisena supervaltana, markkinatalouden kotimaana ja viihdeteollisuuden luomien arvojen ja asenteiden muokkaajana Yhdysvaltain vaikutus ulottuu tavalla tai toisella kaikkiin maailman ihmisiin. Kysymys rahanpaino-oikeudesta oli ollut USA:ssa jatkuva kiistakysymys sitten itsenäisyysjulistuksen aina 1900-luvun ensimmäiseen vuosikymmeneen saakka. Yhdysvaltain historiassa keskuspankkia ovat hallinneet vuoroin joko liittovaltio tai erilaiset yksityisomisteisten pankkien muodostamat kokoonpanot. Nykyisin voimassa oleva järjestelmä sai muotonsa Woodrow Wilsonin presidenttikaudella joulukuun 23. päivä vuonna 1913.

Kun valtaosa senaattoreista oli jo lähtenyt perheidensä luo joulupyhien viettoon, senaatissa runnottiin läpi lakiesitys, jossa kahdentoista yksityisen pankin yhteenliittymälle annettiin rahan painamisen monopoli. Jälkeenpäin Woodrow Wilson ymmärsi tullessaan harhaanjohtetuksi ja tehneensä suuren virheen.

Järjestelyssä syntynyt Federal Reserve nostettiin kaiken lainsäädännön yläpuolelle ja sen omistus-suhteet julistettiin salaisiksi. Säädöksen allekirjoittanut presidentti katui myöhemmin katkerasti ratkaisuaan kirjoittaen:

“Olen mitä onnettomin mies. Olen tahtomattani tuhonnut maani. Mahtavaa teollisuusvaltiotamme ohjaa nyt sen rahajärjestelmä. Rahajärjestelmämme on keskittynyt. Kansakunnan kasvu ja kaikki toimemme ovat vain muutamien miesten käsissä. Meistä on tullut yksi huonoiten johdetuista, täydellisimmin kontrolloiduihin ja dominoiduihin hallituksista sivistyneessä maailmassa. Hallitus ei edusta enää vapaata mielipidettä, vakaumusta ja enemmistö päätöstä, vaan pienen dominoivan ryhmän mielivaltaa ja painostusta.”

-- Woodrow Wilson --

Nimi Federal Reserve (valtion varanto) ja rakennuksen fyysinen sijainti hallinnon keskuksessa ovat pelkkää silmänlumetta. Todellisuudessa FED ei ole valtiollinen, vaan yksityisomisteinen keskuspankki.

Sillä ei myöskään ole mitään erityisiä varantoja. Tämä yksityisomisteinen keskuspankki ylläpitää ja hallinnoi kansakunnan valuuttajärjestelmää, eikä se ole tilivelvollinen toimistaan kenellekään.

FED on nostettu kaiken lainsäädännön yläpuolelle. Sillä ei ole budjettia, se ei ole tilintarkastusvelvollinen, eikä mikään kongressin komitea voi millään tavoin valvoa tai kontrolloida sen operaatioita. Kaikki on salaista ja salailua perustellaan koko maailmantaloutta heiluttelevien korkopäätösten herkkyydellä. Mikään ulkoapäin tuleva paine ei saa häiritä tätä haurasta prosessia. Niinpä maailman ainoan supervallan rahanpaino-oikeus ja taloussykliä manipulointi ovat täysin yksityisten pankkiirien mielivallan alaisuudessa.

Ei ole lainkaan epäselvää, etteivätkö USA:n perustuslain laatijat nimenomaan juuri tahoneet tehdä kaikkensa estääkseen nykyisen kaltaisen yksityisomisteisen keskuspankkijärjestelmän syntymisen.

“Tyydyttääkseen valtion rahatarpeen ja kansalaisten ostovoiman, valtion tulisi itse voida luoda oma rahansa. Etuoikeus omaan rahaan ja sen hallintaan ei tarkoita ainoastaan valtion ylintä valtaoikeutta, vaan myös valtion suurta mahdollisuutta. Omaksumalla nämä periaatteet, veronmaksajat tulevat säästämään valtavia summia rahaa, jotka muuten menisivät korkojen maksuun. Näin raha lakkaa olemasta ihmiskunnan herra ja siitä tulee sen palvelija.”

-- Abraham Lincoln --

Kun yksityisomisteinen keskuspankki FED synnyttää rahaa Yhdysvaltain valtiolle, näiden kahden tahon välille syntyy velkasuhde, jossa ensin mainittu toimii velan antajana ja jälkimmäinen velallisena. Tämä on huima yhdistelmä, kun muistetaan, että lainan myöntävä keskuspankki on yksityisomisteinen, voitonmaksimointiin pyrkivä organisaatio, ja lainanottaja maailman ainoa todellinen supervalta. Velan antaja ja velan ottaja. Kuin isäntä ja renki.

“Kun maan hallitus on riippuvainen pankkiirien rahoituksesta, ei vallassa ole hallitus, vaan pankkiirit, sillä käsi joka antaa, on ylempänä kättä joka ottaa... Rahalla ei ole kotimaata; rahoittajat eivät tunne isänmaallisuutta eivätkä säädyllisyyttä; heidän ainoa tavoitteensa on tuotto.”

-- Napoleon Bonaparte --

Talossa eletään aina isännän ehdoilla. Isäntä suunnittelee asialistan, renki toteuttaa käytännön työt.

Kun isäntä omistaa muun muassa sota-, viihde-, öljy- ja rakennusteollisuuden lisäksi myös kaikki merkittävimmät kansakunnan asenneilmastoja muokkaavat mediatalot, päättään jotakuinkin sen kaltaiseen maailmaan, jossa juuri tänä päivänä eleemme.

Tällaisessa maailmassa presidentin ja kongressin tehtäväksi on jäänyt kaiken torkyn vastaanotto. Aina ei ole helppoa kantaa vastuuta läpikorruptoituneesta talouspolitiikasta, saati perustella kansalle verta ja verovaroja syövien sotien tärkeyttä. Niinpä ihmisille tarjotaan mahdollisuus muutokseen aina 4 vuoden välein. Näistä kansanäänestyksistä tehdään valtava mediasirkus, joiden avulla kansalle uskotellaan, kuinka muutos on mahdollinen ja kuinka kansalla on valta. Valitettavasti tämä kaikki on suurelta osin vain pelkkää suurta teatteria.

“Pelkäänpä etteivät tavalliset ihmiset ilahdu jos heille kerrotaan että pankit voivat luoda ja luovatkin rahaa. Ja että ne jotka kontrolloivat maan rahanpääntä, määräävät myös maan hallituksen politiikan ja kannattelevat käsissään kansakunnan kohtaloa.”

-- Reginald McKenna --

Presidenttikandidaatin tärkein piirre on kyky esiintyä uskottavasti. Ehkäpä juuri siksi jotkut Yhdysvaltain historian menestyksikkäimmistä presidenteistä ovat tulleet suoraan Hollywoodista. Nämä politiikan draaman sankarit hyötyvät suoraan näyttelijän kyvyistään. Yhdysvaltain presidentin rooli on Hollywood näyttelijän suurin rooli ja uran huipennus.

Aina vallan vaihdon jälkeen uusi presidentti nostaa ihmisten toiveet huippuunsa. Kahdessa vuodessa kuitenkin huomataan, ettei mikään todellisuudessa muuttunut. Ihmiset pettyvät. Tulee uudet ehdokkaat ja alkaa uusi vaalikampanja. Taas ihmiset innostuvat, myöhemmin pettyvät, kunnes alkaa taas uusi vaalikampanja ja niin edelleen.

Uusi renki jatkaa siitä mihin edellinen lopetti ja sama sirkus saa jatkua katkeamattomana vuosikymmenestä toiseen. Vaikka asiat ovat huonosti, median ja koulutusjärjestelmän ylläpitämä jatkuva isänmaallinen propaganda saa ihmiset aidosti uskomaan heidän elävän länsimaisessa demokratiassa ja vapaassa yhteiskunnassa, vaikka maa on jo aikoja sitten ajautunut finanssieliitin pihteihin.

“Totuus on, kuten tiedämme, että suurten talouskeskittymien finanssitalot ovat omistaneet Yhdysvaltain hallituksen aina Andrew Jacksonin päivistä lähtien...”

-- Franklin D. Roosevelt --

Niin kauan kun järjestelmän pohjalla olevat kannustinmekanismit pysyvät samoina, niin kauan järjestelmä tarjoaa palkkion kasvotoman finanssieliitin kieroutuneelle käytökselle ja asiat pysyvät muuttumattomina.

Vaikka teknologisesti olemme jo suhteellisen pitkälle kehittyneitä, yhteiskunnallinen päätöksentekomme lepää yhä edelleen niissä samoissa tuhansia vuosia vanhoissa mekanismeissa, joiden varaan jo muinaiset Kreikkalaiset, Roomalaiset ja Egyptiläiset omat sivilisaationsa rakensivat.

Kuinka tavalliset liikepankit synnyttävät rahaa tyhjästä

Kun valtioiden rahajärjestelmät olivat vielä sidoksissa kultakantaan, valtioiden keskuspankit määrittelivät pankeille niin sanotun vakuusvarantovaatimuksen, joka määräsi oikean kullan suhteen luottolaajennuksen keinoin tyhjästä luotua kuplavarallisuuteen.

Jos tuo suhdeluku oli esimerkiksi 1:9, ilmoitettiin pankin vakuusvarantovaatimuksen olevan 10%. Näin ollen yhtä pankkiin talletettua kultakiloa vastaan pankkiiri saattoi täysin laillisesti painaa 9 kultakilon edestä kultaan oikeuttavia seteleitä niin sanotun luottolaajennuksen keinoin ja myydä tätä tyhjästä luotua rahaa asiakkailleen koron hinnalla.

Kun rahajärjestelmät jättäytyivät pois kultakannasta, vakuusvarantosäännös jäi yhä voimaan.

Synnyttääkseen järjestelmään uutta velkaa, pankit tarvitsivat yhä vakuudeksi jotain. Koska kulta oli jäänyt pois kuvioista, jouduttiin uusi velka takaamaan vanhalla velalla. Lisäksi lainaa hakevan asiakkaan tuli kiinnittää lainan vakuudeksi myös konkreettista reaaliomaisuuttaan. Nyt pankki siis synnytti uutta velkaa vanhaa velkaa vastaan, joka taattiin velalla, joka taas taattiin velalla jne. Näin ollen uusi lainaraha ei pankin puolelta koskaan perustunut mihinkään muuhun kuin tyhjen lupausten loputtomiin sarjoihin. Asiakas sen sijaan joutui lainaa hakiessaan riskeeraamaan aina velan vakuudeksi asettamansa konkreettisen omaisuuden.

Seuraavassa esimerkissä kuvaan rahan syntyprosessia tavallisissa liikepankeissa. Esimerkissä käytän setelirahaa sen helpon havainnollistettavuuden vuoksi. Todellisuudessa kaikki liikepankkien luoma raha synnytetään nykyaikana pankkien tietokonejärjestelmässä vain muutamalla hiiren klikkauksella.

Raha on pelkkiä bittejä tietokonejärjestelmissä, mutta käteisen rahan avulla esitetty esimerkki tuo rahan syntymekanismin pääperiaatteet parhaiten selväksi. Selvyyden vuoksi vakuusvarantovaatimus on esimerkissä tasan 10%. Todellisuudessa se vaihtelee jossain 0 - 12% välillä, riippuen muun muassa lainanottajan riskiluokituksesta.

Spekulatiivisen rahan kohdalla, jossa rahaa synnytetään tyhjästä pelkkään viputarkoitukseen, tai jos rahaa synnytetään verotusoikeuden omaavan julkishallinnon käyttöön, rahan syntyprosessi on huomattavasti suurpiirteisempää kuin yksityisille tai yrityksille lainattaessa. Näissä tapauksissa vakuusvarantovaatimus voi olla niinkin alhainen kuin 1:100, 1:400 tai peräti ääretön 0%, jolloin uutta rahaa voidaan synnyttää yksinkertaisesti vain kirjaamalla haluttu summa tilille.

Esimerkki: Kuvitellaan tilanne, jossa uusi pankki on vasta perustettu, eikä sillä ole vielä yhtään asiakasta.

Alkupääomakseen se on tallettanut 1 111,12 euron suuruisen lainan pankin vakuusvarantoon, keskuspankin asettaman vakuusvarantovaatimuksen ollessa 10%. Pankki on nyt valmis aloittamaan liiketoimintansa.

Ensimmäisenä asiakkaana pankkiin kävelee asiakas, olkoon hän nimeltään Asiakas A. Hän kertoo tarvitsevansa 10 000 euron lainan ostaakseen itselleen käytetyn auton. Lainan vakuudeksi Asiakas A esittää omistamaansa metsäpalstaa, jonka arvo on n. 10 000 euroa. Kaikki edellytykset lainatapahtumalle ovat siis olemassa. Nyt pankkineiti katsoo pankin tilejä. Hmm, pankin vakuusvarannossa on 1 111,12 euroa ja asiakas pyytää lainaksi 10 000 euroa. Ei syytä huoleen! Vakuusvarantovaatimuksen ollessa 10%, pankki voi synnyttää uutta rahaa suhteessa 1:9, kunhan asiakkaalla on esittää lainalleen jokin lainasummaa vastaava vakuus. Kun metsäpalsta kiinnitetään velan vakuudeksi, sen arvoa vastaan voidaan luoda $1\,111,12 \times 9 = 10\,000$ euroa uutta rahaa. Asia on kunnossa. Nyt 10 000 euroa uutta rahaa on syntynyt ja siirtynyt Asiakas A:n kautta talousjärjestelmän kiertoon.

Tätä toimenpidettä, jonka keinoin tavalliset liikepankit synnyttävät yli 98% kaikesta järjestelmässämme kiertävästä rahasta, kutsutaan pankkien luottolaajennukseksi. Toimintaan tarvitaan pankkitoimilupa, asiakkaan fyysistä omaisuutta vakuudeksi sekä keskuspankin vaatima vakuusvaranto pankin tililtä.

Kun nämä ehdot täyttyvät, pankit voivat luoda niin paljon uutta velkarahaa, kuin uusille lainoille löytyy kysyntää. Pankit myös perivät korkoa synnyttämästään rahasta. Lähes kaikki pankeissa synnytetty raha palaa takaisin pankkiin, joutuen uusien lainojen vakuusvarannoksi.

Tarkastellaan seuraavaksi kuinka paljon rahaa alkuperäinen 1 111,12 euron talletus järjestelmään tuottaa, kierrettyään lukuisia kertoja pankkijärjestelmän kautta, joutuen siten yhä uudestaan ja uudestaan pankkien luottolaajentamaksi.

Asiakas A menee nyt Asiakas B:n luo ja ostaa itselleen käytetyn auton. Kaupan yhteydessä Asiakas A:n pankista lainaama 10 000 euroa siirtyy Asiakas B:n haltuun. Nyt Asiakas B saapuu rahasumman kanssa vuorostaan pankkiin. Hän tahtoo avata tilin ja tallettaa sinne autokaupasta saamansa 10 000 euroa. Sisään tulevasta rahasta pankki tallettaa vakuusvarantosäännösten ohjeiden mukaan kymmenesosan, eli 1000 euroa vakuusvarantoon, jolloin 9000 euroa jää edelleen lainattavaksi.

Nyt pankkiin kävelee kolmas asiakas. Asiakas C:llä on mielessään uusi liiketoiminta, johon hän tarvitsee kipeästi uutta alkupääomaa. 9000 euroa riittää mainiosti liiketoiminnan käynnistyskustannuksiksi.

Vakuudeksi hän esittää vanhan äitinsä asuntoa, sillä hän on saanut myös äitinsä vakuuttamaan liikeideansa kannattavuudesta. Vakuus kelpaa pankille ja hiiren klikkauksella 9000 euroa uutta velkarahaa on syntynyt.

Saamallaan rahoilla Asiakas C ostaa Asiakas D:ltä toimistotarvikkeita ja muuta yritystoiminnassa tarpeellista tavaraa. Nyt Asiakas D tallettaa saamansa 9000 euroa pankkiin. Pankki puolestaan asettaa 9 000 euron talletuksesta taas 10%, eli 900 euroa vakuudeksi vakuusvarantoon, mikä mahdollistaa 8100 euroa uutta rahaa seuraavan lainanottajan tarpeisiin. Toki ainoastaan siinä tapauksessa, että seuraavalla lainaajalla on asettaa lainasummaa vastaava määrä fyysistä omaisuutta velan vakuudeksi.

Kun 8100 euroa käy tekemässä oman kierroksensa ja palaa takaisin pankkiin, 810 euroa siirtyy vakuudeksi ja 7290 vapautuu uudelleenlainattavaksi. Kun tämän alenevan ketjun annetaan jatkua katkeamattomana riittävän kauan, keskuspankin myöntämä alkuperäinen

1 111,12 euron laina on kumuloitunut pankkijärjestelmässä lopulta noin 100 000 euroksi uutta velkarahaa. Tätä tyhjästä luotua velkarahaa vastaan pankki on vaatinut asiakkaansa kiinnittämään 100 000 euron arvosta fyysistä omaisuutta. Jos lainan lyhennysten kanssa ilmenee ongelmia, pankit voivat ulosmitata asiakkaan velan vakuutena olevan omaisuuden omiin nimiinsä. Jos kaikki kuitenkin menee hyvin ja laina maksetaan sopimuksen mukaan sovitussa aikataulussa takaisin, pankit perivät asiakkailta korkotuloina usein jopa alkuperäistä lainasummaa suuremmat yhteenlasketut voitot.

Luottolaajennus vs. törkeä petos

Jos pankkien harjoittamaa luottolaajennusta sovellettaisiin jonkin fyysisen esineen kauppaan, esimerkiksi autokauppaan, voisi sitä kuvata toimintana, jossa automyyjä myy yhden ja saman auton samanaikaisesti sadalle eri asiakkaalle. Se mitä pankkimaailmassa kutsutaan luottolaajennukseksi, tarkoittaisi reaali maailmassa törkeää petosta.

Kuinka tämä rahan synnyttäminen menee läpi kirjanpidossa? Tärkeintä on toki ymmärtää, että vaikka pankkien toiminta voi tuntua tavallisen ihmisen oikeustajun mukaan epäoikeudenmukaiselta, on se siitä huolimatta valtion ja oikeuslaitoksen hyväksymää toimintaa ja siksi laillista.

Kun pankkiin kävelee asiakas ja hän ottaa itselleen velan, pankin taseen toiselle puolelle kirjataan velan vakuudeksi asetettu omaisuus ja toiselle puolelle vakuutta vastaava summa luottolaajennettua velkarahaa.

Nyt pankin tilikirjoissa näyttää siltä, että pankki olisi lainannut jo olemassa olevia varojaan, vaikka todellisuudessa pankki synnytti pelkän lupauksen rahan maksusta sillä samana hetkenä, jona myönsi lainan. Tuo lupaus näkyy

pankkitilisi saldona ja tuosta lupauksesta - jota pankkiiri ei koskaan lunasta - maksat pankille korkoa.

Koska pankkien vakuusvarantosäännöt käskevät pankkia tallettamaan jokaisen lainaustapahtuman yhteydessä tietyn määrän pakolliseen vakuusvarantoon (edellisessä esimerkissä 10%), tasekirjoissa oman pääoman suhde vieraaseen pääomaan on lähtökohtaisesti aina 10% suurempi, mikä antaa ulospäin kuvan järkevästi toteutetusta taloudenhoidosta. Täydellinen rikos.

Velan myöntävä kassaneiti voi elää koko työuransa siinä uskossa, että pankit lainaavat edelleen asiakkailtaan lainaamia varoja. Se tuntuisi järkevältä. Tavallisen kansalaisen oikeustajuun ei nimittäin mahdu se, että millekään yksityiselle voittoa tavoittelevalle taholle annetaan oikeus synnyttää rahaa tyhjästä ja periä siitä korkoa. Tätä asiaa ei opeteta kouluissamme, eikä se suinkaan ole vahinko.

Kaupassa, jossa asiakas riskeeraa kaikki oman elämänsä perusedellytykset, kuten asunnon, auton tai kesämökin, pankki ei anna mitään omastaan. Se vain toteuttaa valtion sille myöntämää oikeutusta synnyttää rahaa tyhjästä.

Blogikirjoituksessa "Raha on laitton sopimus" Suomen talousdemokratia ry:n tiedottaja ja rahareformiliikkeen innokas aktivisti Ville Iivarinen nosti esiin Jerome Dalyn tapauksen havainnollistavana esimerkkinä pankeille myönnetystä oikeudesta synnyttää rahaa tyhjästä ja siitä, kuinka maiden oikeuslaitoksetkin ovat lopulta aina alisteisia rahajärjestelmälle. 28.10.2010 Ville Iivarinen kirjoittaa:

"Yhdysvaltalaisessa oikeusjutussa First National Bank of Montgomery vs. Daly vuonna 1964 mies nimeltä Jerome Daly nosti kanteen pankkia vastaan, kun pankki yritti periä hänen kotinsa sen jälkeen, kun Day ei ollut onnistunut lyhentämään 14 000\$ asuntolainansa. Daly perusti syytöksensä

sopimuslain kohtaan "consideration", joka tarkoittaa sopijaosapuolten vaihtamaa asiaa eli pankkilainan tapauksessa olisi vaihdettu pankin rahat Dalyn lupaukseen maksaa nämä rahat korkoineen myöhemmin takaisin.

Laillinen sopimus edellyttää, että molemmat sopijaosapuolet saavat jotain toiselta. Daly väitti, ettei pankki ollut antanut hänelle missään vaiheessa oikeaa rahaa ja siten hänenkään ei tarvitse pitää omaa osaansa sopimuksesta. Oikeusjuttu näytti aluksi toivottomalta tapaukselta, kunnes pankinjohtaja herra

Morgan kutsuttiin todistajanaitioon. Kaikkien yllätykseksi herra Morgan myönsi, että pankki oli luonut lainaamansa 14000\$ tyhjästä, "out of thin air" ja että tämä oli aivan normaali pankkitoiminnan periaate.

Hän myönsi, että hänen pankkinsa oli yhteistyössä Minneapoliksen keskuspankin kanssa luonut lainatun rahan silkalla kirjanpitoimenpiteellä sillä hetkellä, kun laina oli myönnetty ja hän myös myönsi, ettei yksikään Yhdysvaltain laki tai asetus antanut hänelle oikeutta tehdä näin!

"It sounds fraud to me.." tuomari totesi ja valamiehistö oli samaa mieltä: Daly sai pitää kotinsa.

Jutun tuomari kirjoitti pian tämän jälkeen lehtiartikkelin, jossa hän sanoi päätöksensä - joka oli täysin lainvoimainen - tarkoittavan, että kaikki asuntolainat ja kaikki muutkin lainat valtionvelkaa myöten ovat itseasiassa laittomia sopimuksia, jotka tulisi purkaa. Hän kehoitti jokaista amerikkalaista tutkimaan tätä asiaa tarkoin, sillä "for upon it hangs the question of freedom or slavery" eli siitä riippuu elämmekö vapaudessa vai orjuudessa. Pian tämän jälkeen tuomari kuitenkin kuoli myrkytyksen uhrina, eikä tämän vuoden 1964 oikeusjutun jälkeen muut tuomarit ole enää tuomineet samoin. Eräs tuomari jopa kerran totesi vastaavassa tapauksessa: "We are not going behind that curtain!" eli "Emme nyt aio kurkistaa sen verhon taakse!"

Joka kerta kun uutta velkaa otetaan, täysin uutta rahaa syntyy järjestelmään. Sitä mukaa

kun velanottaja lyhentää lainaansa, rahaa katoaa järjestelmästä, niin kuin sitä ei olisi koskaan ollutkaan. Eikä sitä alunperin ollutkaan.

"On vain hyöä etteivät ihmiset ymmärrä vallalla olevaa pankki- ja rahajärjestelmäämme, sillä jos he niin tekisivät, maassamme olisi vallankumous ennen huomisaamua."

-- Henry Ford --

Pankit perustavat rahalainansa jopa kymmenien vuosien takaisinmaksusuunnitelmiin. Koko tämän ajan velanottaja roikkuu pankin asettamassa löysässä hirressä ja on pakotettu työntekoon. Pitkän maksuajan johdosta velkapääoman synnyttämä korko voi helposti kasvaa jopa moninkertaiseksi alkuperäiseen pääomaan verrattuna.

Kaikki raha, jota velallinen työllään ansaitsee ja jolla hän omaa velkaansa lyhentää, on myös synnytetty velkaa vastaan. Kaikki liikkeellä oleva raha on aina jonkun maksamaton velkaa pankeille. Sitä mukaa kun lainaa maksetaan pois ja velkamäärä vähenee, myös kierrossa olevan rahan määrä vähenee.

Kun asiakas ottaa lainan, hän laskee järjestelmään sisään uutta rahaa. Kun hän maksaa lainansa takaisin pankkiin, vastaava summa rahaa poistuu kierrosta. Mutta maksettavaksi jää vielä lainasta lankeava korko.

Mistä rahat korkojen maksuun?

Velanottaja voi maksaa velkansa korkoineen pois ainoastaan sillä edellytyksellä, että ihmiset myös hänen jälkeensä ottavat velkaa ja laittavat tuon velkarahan kiertoön, samalla

tavoin kuin hän oli itse aiemmin tehnyt. Näin ollen rahan määrä on "terveessä" taloudessa ikuisessa kasvussa. Käytännössä se tarkoittaa kiihtyvää velkaantumista. Samalla se tarkoittaa myös kiihtyvää inflaatiota, eli rahan arvon alenemista.

Esimerkiksi vuoden 2002 tammikuussa pankkiautomaatista nostetun sadan euron setelin ostovoima on kutistunut kahdeksassa vuodessa noin 80 euroon. Rahan arvon heikentyminen on siten sisäänrakennettuna nykyiseen rahajärjestelmäämme siitä huolimatta, että yksi rahan tärkeimmistä tehtävistä tulisi nimenomaan olla rahan arvon, eli ostovoiman säilyttäminen. Inflaatio on eräänlainen kansalta piilotettu vero, eikä se tarkoita juuri mitään muuta, kuin pankkiirien laillistettua oikeutta ryöstää kansalaisiaan.

Jos tämä alati kiihtyvä lainaaminen joskus häiriintyy, eivätkä ihmiset enää ota uusia lainoja, vaan keskittyvät pikemminkin maksamaan vanhoja lainoja pois, vähenee taloudessa kiertävän rahan määrä samassa suhteessa. Pian talouden kierrosta ei löydy enää riittävästi rahaa kaikkien lainojen takaisinmaksuun. Kun raha taloudessa vähenee, myös rahan kierto vähenee. Ja kun raha ei kierrä, yritykset irtisanovat ja ihmiset joutuvat työttömiksi. Pankit, jotka koko kuplan luottolaajenuksellaan alunperin aiheuttivat, ottavat nyt maksukyvyttömiä ihmisten velan vakuudeksi asettaman reaaliomaisuuden haltuunsa.

Valtio hellii pankkeja niitä suosivalla lainsäädännöllä. Talouden taantumana aikaan, kun rahan määrä talousjärjestelmässä vähenee ja kun asuntojen ynnä muun reaaliomaisuuden arvot alenevat - voi pankki itsekin joutua vaikeuksiin. Se voi joutua myymään asiakkaiden velan vakuudeksi panttaamaa omaisuutta kirjanpitoarvoa huomattavasti alempaan hintaan, minkä seurauksena pankki voi ennen pitkää ajautua jopa konkurssiin. Mutta kaikki se tapahtuu vain kirjanpito maailmassa. Todellisuudessa pankit eivät koskaan edes lainanneet omaa pääomaansa. He synnyttivät rahaa luottolaajenuksen keinoin tyhjästä asiakkaan panttaamaa omaisuutta vastaan. Ainoastaan kirjanpidon luoman illuusion ansiosta pankkien liiketoiminta saadaan ulospäin näyttämään siltä, että pankit todellakin lainaisivat eteenpäin omia rahojaan.

Niinpä etenkin suurten pankkien kohdalla pankkien liiketoimintariski on vain näennäinen, sillä jos pankki todella joutuisi vaikeuksiin, tulisi valtio apuun ja pelastaisi sen konkurssilta kansalaisten verovarjoilla. Yksityinen velan ottaja sen sijaan kantaa vastuunsa aina yksin.

"Jos tahdotte jatkaa eloanne pankkien orjuuttamina ja maksaa oman orjuutuksenne kustannukset, antakaa pankkiirien jatkaa rahan luomista velkaa vastaan."

-- Sir Josiah Stamp, Englannin keskuspankin johtaja 1928 -1941 -

(Kirjoittaja Jani Laasonen pitää blogia: <http://resurssipohjainentalous.blogspot.com/>)

Zeitgeist-liike Suomessa

osoitteessa <http://www.zeitgeist.fi/joomla/>

Lataa elokuva Zeitgeist Addendum suomenkielisillä tekstityksillä.

Runsaasti artikkeleita, luentoja, tapahtumia. The Zeitgeist Movement on maailmanlaajuinen.

Zeitgeist-liike ei ole poliittinen liike. Se ei tunnusta valtioita, hallituksia, rotuja, uskontoja tai luokkia.

Kokonainen talouskäsitteys, kasvun purku ja ekosolidaarinen markkinatalous

Marko Ulvila ja Jarna Pasanen

Kirjoittajat hahmottelevat vapautumista heidän fossiilikapitalismiksi kutsumastaan nykyisestä yhteiskunnasta. Siirtymä kestävämpään ja solidaarisempaan yhteiskuntaan tapahtuu muutoksessa, jota he kutsuvat vihreäksi uusjaoksi.

Talouden sanakirjamerkitys on laaja. Se kattaa kaikki instituutiot ja ihmisten välisen kanssakäymisen, jotka liittyvät tavaroiden ja palveluiden tuotantoon, jakeluun, vaihtoon tai kulutukseen. Silti yleensä sekä arkikäytössä että virallisessa kielessä taloudella viitataan vain rahatalouteen. Tämä on vakava puute, sillä ihmisen perustarpeet ja kanssakäyminen muun luonnon kanssa ovat ennen kaikkea biologisia ja fyysisiä asioita. Rahaa ei voi syödä, eikä raha lämmitä tai hoivaa.

Käytämme käsitettä *kokonainen talous* kuvaamaan sitä laajaa talouden piiriä, jonka virallinen ja epävirallinen talous yhdessä muodostavat. Virallinen, bruttokansantuotteella mitattava talous sisältää yksityisen rahatalouden piirissä olevan kulutuksen, yksityiset sijoitukset ja julkiset menot.

Epävirallinen talous, joka ei sisälly bruttokansantuotteeseen, kattaa kaiken muun elämäämme, kanssakäymiseemme, toimeentuloomme ja ympäristöömme liittyvät asiat. Asiat, joita me kaikki teemme, koemme ja jaamme, mutta joita kukaan ei omista, myy tai osta. Tällä elämän osa-alueella tuotetaan ja vaihdetaan palveluja ja tavaroita ilman rahaa. Kodeissa tapahtuva ruuanlaitto, siivous, lasten kasvattaminen, sairaiden ja vanhojen hoivaaminen sekä käsityöt ja pienet korjaustyöt ovat myös teollisuusmaissa laajamittaista toimintaa.

Laajempaan epävirallisen talouden piiriin kuuluvat sellaiset asiat kuin vapaasti saatava tieto, kulttuuri, jokamiehen oikeudet, auringonpaiste, tuuli, hengitysilma, ihmiselle sopivat lämpötilat, elämää ylläpitävät kemialliset yhdisteet ja proses-

sit luonnon. Myös julkisesti tuotetut ja vapaasti saatavilla olevat palvelut kuten puistot, kadut, kirjastot ja muut julkiset tilat voidaan lukea tällaisen epävirallisen yhteisvarallisuuden piiriin.

Bruttokansantuotteena mitattavan virallisen talouden ylikorostus vääristää kohtalokkaalla tavalla ymmärrystä taloudesta, sillä vauraus on käännetty siinä täysin pääläelleen. Koska bkt mittaa vain virallisen talouden toiminnan määrää, siinä ei yritetäkään hahmottaa varantojen muutoksia tai monia muitakaan oleellisia talouden osatekijöitä. Esimerkiksi öljyn ja muiden fossiilisten polttoaineiden osalta tämä tarkoittaa sitä, että kun öljy maakuoren alla pitää ilmakehää tasapainossa ja odottaa varsinaisena aarteena mahdollisesti nykyistä hyödyllisempää käyttöä, bkt-laskennassa sen arvo on nolla. Sen sijaan öljyn pumppaaminen, jalostaminen, polttaminen ja muuttaminen saasteeksi liikauttaa bkt-käyrää ylöspäin. Tällä tavoin köyhtyminen saadaan näyttämään bkt-tilastoissa vaurastumiselta. Erilaisten talousajatusten ero on esitetty havainnollisesti taulukossa 1.

Taulukko 1: Öljy esimerkkitapauksena kokonaisen talouden ja bkt-talouden vertailussa

ÖLJY	Kokonainen talous	Bkt-talous
Maankuoren alla	+ arvokas varanto hyvin harkittuun käyttöön kymmenille sukupolville + vakauttanut ilmakehän nisäkkäille suojeaksi	0 ei arvoa bkt-laskennassa
Polttune energiaksi	- varanto pienenee - ilmakehän tasapaino järkkyy - tulevien sukupolvien hyvinvointi uhattuna säästämisen ja ilmeistokaapoksen vuoksi	+ Bkt: kasvaa kaivostoiminnasta, jalostuksesta ja kaupasta + Bkt: kasvaa jopa ilmakehän säästämisen päästäkään vuoksi

Merkittävää talouden kokonaisvaltaista hahmotusta on tehnyt mm. vaihtoehtoisen talousajattelun uranuurtaja Hilikka Pietilä. Hän tarkastelee taloutta kolmen osa-alueen avulla: kotitalous, viljelytalous sekä teollisuus ja kauppa. Näistä tärkeää on tunnistaa kotitalouden ja viljelytalouden ensisijaisuus ja asettaa teollinen tuotanto ja kauppa niitä palvelemaan asemaan.

Energiankulutuksen kohtuullistaminen

Teollisen energian tuotanto ja kulutus on hyvin mittavaa ympäristöä muuttavaa toimintaa. Vaikka viime aikoina huomio on kiinnitetty ilmastokysymyksen vuoksi ennen kaikkia fossiilisiin polttoaineisiin, myös uusiutuvan energian tuotannon ympäristövaikutukset ovat huomattavia. Vesivoima kahlitsee virtavesien luonnon ja biopoltonesteiden tuotanto syrjäyttää ruuan viljelyä ja hävittää alkuperäisluontoa. Ydinvoiman vaarallisuus ja haitallisuus tunnetaan hyvin. Energiankulutuksen kohtuullistaminen on näin ehdottomasti selkein tapa vähentää ympäristövahinkoa ja parantaa ympäristön tilaa.

Energiankäytön aiheuttamaa vääjäämätöntä ympäristövahinkoa on teoretisoinut ekologisen taloustieteen uranuurtaja romanialais-yhdysvaltalainen Nicholas Georgescu-Roegen. Hän halusi siirtää talousajattelun mekanistisesta maailmankuvasta termodynamiikan aikaan ja nähdä ihmisen talouden realistisesti luonnosta riippuvaisena. Termodynamiikan lakien mukaan lämpöä ei voi muuttaa täydellisesti työksi, vaan energiaa käytettäessä syntyy aina myös hukkalämpöä, eli entropia lisääntyy. Maapallon tapauksessa ihmisen valjastaman teollisen energian käyttö näkyy mm. luonnon monimuotoisuuden häviämisenä ja ilmastokaaoksena.

Kestävän ja ekosolidaarisen talouden tavoitteena on inhimillisen hyvinvoinnin tuottaminen mahdollisimman vähäisellä energiankäytöllä ja siitä seuraavalla ympäristöhaitalla. Päästötöntä energianlähdettä ei ole; joidenkin aiheuttamat ympäristövahingot ovat vain selvästi suurempia kuin toisen. Siksi energian kulutuksen vähentäminen on avain kestävään talouteen.

Energiankulutusta voidaan vähentää kahdella pääkeinolla: vähennetään energiaa kuluttavia toimintoja ja toiminnot tehdään aiempaa paremmalla energiatehokkuudella. Jotta kulutus saadaan riittävän rivakkaan laskuun, täytyy molempia keinoja käyttää, sillä ekotehokkuuden paraneminen tai toimintojen karsiminen eivät kumpikaan yksin riitä tarvittavan suuruiseen muutokseen.

Tähän asti tällainen ilmiselvä suunnanmuutos energiankulutuksessa on jäänyt tekemättä, koska energia ja talous ovat voimakkaasti sidoksissa toisiinsa. Energiankulutuksen kääntäminen vaadittavan suuruiseen laskuun lopettaisi talouden kasvun tai suuntaisi sen myötämäkeen. Tätä eivät yhteiskunnallista valtaa kohtuuttomasti käyttävät pääomapiirit ole sallineet, sillä energiankulutuksen leikkaaminen uhkaa leikata myös voittoa.

Kasvun purku (degrowth) ekosolidaarisen yhteiskunnan reseptinä

Ympäristötavoitteet huomioon ottava yhteiskuntakehitys johtaa todennäköisesti bruttokansantuotteen jonkinlaiseen supistumiseen energian ja rahatalouden kytköksen vuoksi. Tällainen kasvun purkaminen (degrowth) voi olla kauhistuttava ajatus kasvupakkoon sidotussa kulttuurissamme, mutta oikein toteutettuna muutos voi lisätä ihmisten hyvinvointia.

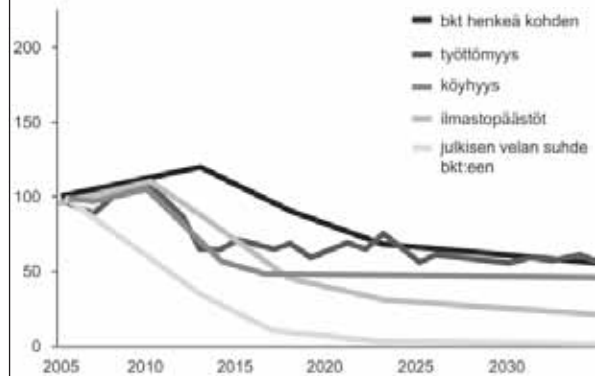
Kasvupakoista vapautumisessa tärkeintä ja vaikeinta on talouden ja pääoman ylivallan

purkamisen. Sen toteuttamiseksi ehdotamme mm. reipasta julkista ohjausta siten, että kasvottomasti omistettujen suuryhtiöiden tilalle syntyy yrittäjien, osuuskuntien ja julkisten laitosten mosaiikki. Tämän muutoksen jälkeen vapautuminen muista kasvupakkoja ylläpitävistä rakenteista ja käytännöistä on helpompaa. Hierarkioiden tilalle rakennetaan tasa-arvo, kasvun tilalle kohtuus ja kilpailun tilalle yhteistyö.

Tarvitaan myös muutoksia ajattelussa. On helppoa uskoa, etteivät talouskasvu ja hyvinvoinnin kasvu kulje käsi kädessä, mutta voi olla vaikeampaa kuvitella, millaista on hyvinvointi talouslaskun oloissa. Degrowth-liike tarjoaa keinoja hyvinvoinnin lisäämiseen mm. uuvuttavasta palkkatyöstä vapautumalla. Kutistuvassa taloudessa vähennettäisiin reippaasti työtunteja ja jaettaisiin työtä tasaisemmin, jolloin vältettäisiin nyky-yhteiskuntaa piinaava työttömyys. Julkisia palveluja voidaan rahoittaa mm. rikkaiden tuloja kohtuullistavan progressiivisen tuloverotuksen avulla ja luonnonvarojen käytön luksusverojen avulla. Fossiilisten polttoaineiden ja muun energian korkeat ja progressiiviset ympäristöverot ovat hyvä tulonlähde valtiolle.

Kanadalaisen Yorkin yliopiston professori Peter Victor on mallintanut hallittua talouslaskua kotimaansa oloissa. Mallin mukaan siirtyä vähäpäästöisempään, ympäristövara sopeutettuun, julkiselta taloudelta vahvempaan sekä alhaisemman köyhyyden ja työttömyyden yhteiskuntaan on aivan mahdollinen. Tärkeimmät keinot tähän suuntaan ovat työajan lyhentäminen, fossiilisten polttoaineiden reipas verotus ja runsaat tulonsiirrot köyhille. Victorin mallinnuksen tulos, jossa bruttokansantuote laskee ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi muutamassa vuosikymmenessä noin puoleen, on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1: Peter Victorin talouslaskuskenaario Kanadalle (vuosi 2005 = 100)

Peter Victorin makrotaloustieteellinen mallinnus on tärkeä puheenvuoro keskustelussa kestävästä tulevaisuudesta ja kasvun purkamisen käytännöistä. Se osoittaa, että hyvin toisenlainen, ympäristöä säästävä ja tasa-arvoa voimistava yhteiskuntapolitiikka on mahdollista supistuvan talouden oloissa. Vastaavaa tutkimusta tarvittaisiin kipeästi myös Suomessa.

Vähemmän ja mielekkäämpää palkkatyötä

Ekosolidaarisessa yhteiskunnassa työ on tyydyttävää tekemistä yhteisön ja yhteiskunnan hyväksi. Kodeissa ja muissa yhteisöissä tehtävä palkaton uusintava työ on arvostettua. Nykyinen sukupuolittunut työnjako on purettu. Palkkatyössä työntekijän mahdollisuudet vaikuttaa tuotannon päämääriin ja sisältöihin tekevät siitä uudella tavalla antoisaa. Rajat palkkatyön, kotityön ja vapaa-ajan välillä ovat lieviä. Kun kaikenlainen työ ja tekeminen tulevat antoisaksi osaksi luonnollista ihmiselämää, eivät sellaiset asiat kuin työpäivän pituus tai eläkeikä ole enää kovinkaan merkittäviä asioita.

Tämä poikkeaa huomattavasti nykyjärjestelmästä, missä työ tarkoittaa yksityisen omistajan voiton eteen tehtävää uurastusta ilman sananvaltaa tuotannon sisällöstä tai kei-

noista. Pahimmillaan palkkatyö on puuduttavaa raadantaa ihmisille turhien ja ympäristölle haitallisten tavaroiden ja palveluiden parissa. Työ ei monelle tarkoita niinkään tekemistä, vaan olotilaa tai ajanjaksoa, jolloin luovutaan omasta tahdosta ja vastuusta ja asetetaan rahakorvausta vastaan työnantajan käyttöön. Ei olekaan ihme, että nykymuotoinen palkkatyö uuvuttaa ja työurat loppuvat selvästi ennen vanhuusaikaa työkyvyttömyyden tai työhaluttomuuden vuoksi.

Suomen kaltaisessa maassa kokonaistuotannon supistaminen energiankäytön ja muiden ainevirtojen kohtuullistamiseksi onnistuu parhaiten työaika lyhentämällä, sillä muuten muutos johtaisi joukkotyöttömyyteen. Kun ainevirtoja supistetaan sekä työaika lyhentämällä että teknologian tehokkuutta parantamalla, vaikutus on ympäristön kannalta riittävän voimakas ja nopea. Tällaisessa muutoksessa kokonaistuotanto pienenee. Työajan lyhentäminen merkitsee siten myös ansiotason alenemista.

Toistaiseksi ammattiyhdistysliike ei ole suosunut tällaiseen muutosehdotukseen. Liikkeen parissa ajatellaan, että jos omistajat eivät harrasta osinkomalltia, miksi työntekijä harrastaisi palkkamalltia. Ammattiyhdistysliikkeen tarkka lukutaito pääoman ja työn välisistä suhteista tarkoittaakin sitä, että kapitalismin oloissa tuskin voidaan ajatella työntekijöiden työajan ja ansioiden pienentämistä ympäristön vaalimiseksi. Sen sijaan vihreän uusjaon yhteiskunnassa, jossa pääoman ansioton voitto leikataan pois, työväenliikkeen on helppo päivittää tavoitteitaan ja tarkastella palkkatyötä ja rahapalkkaa uudesta vastuullisemmasta ja vapaammasta näkökulmasta.

Ensimmäinen uusi tärkeä näkökulma liittyy palkkatyön merkitykseen ja palkkatyössä käytettävään aikaan. Ammattiyhdistysliikkeen kamppailujen ansioista tuotannon tehostu-

minen on lyhentänyt työaika ja kasvattanut palkkaa. Nyt kun on havaittu, että sekä tehostunut tuotanto että kasvanut ostovoima johtavat ympäristö tilan peruuttamattomaan vahingoittamiseen, tuotannon tehokkuuden kasvun mahdollistama hyöty olisi syytä ottaa kokonaan lyhentyneenä työaikana. Palkan korotuksista on tullut aika siirtyä vapaa-ajan korotuksiin.

Brittiläinen New Economics Foundation on ehdottanut siirtymistä 21-tuntiseen työviikkoon. Tutkimuslaitoksen mukaan lyhyempi työviikko helpottaisi talouden sopeuttamista yhteiskunnan ja ympäristön tarpeita vastaavaksi, sen sijaan että talouden pyörittämiseksi tehtäisiin kestävämpiä uhrauksia. Tutkimuslaitoksen raportin mukaan lyhyempi työaika auttaa ratkaisemaan useita aikamme epäkohtia: ylikulutusta, liikaa työntekoa, työttömyyttä, pahoinvointia, lisääntyvää eriarvoisuutta ja sukupuolittunutta työnjakoa. Lisäksi lisääntyvän vapaa-ajan ansiosta ehdimme huolehtia toisistamme enemmän, tehdä ekologisempia valintoja arjessamme ja ennen kaikkea nauttia elämästä. Kyse on muutoksesta, joka veisi länsimaista yhteiskuntaa selvästi parempaan suuntaan.

Toinen tärkeä uusi näkökulma työn tarkasteluun on työn yhteiskunnallinen hyöty. Tämä tarkoittaa sitä, että työstä maksetulla palkalla ja työn yhteiskunnallisella hyödyllä ja arvolla tulisi olla voimakas suhde. Työn taloudellinen tuottavuus on vain yksi työn vaikutuksista, mutta fossiilikapitalismissa siitä palkitaan kaikkein huomattavimmin. Tuottavuuden sijaan muille työn ulottuvuuksille, kuten sen todellisille vaikutuksille yhteiskunnan ja ympäristön kannalta, tulisi antaa enemmän painoarvoa. New Economics Foundation on tarkastellut eri ammattien taloudellista nettohyötyä tai nettohaittaa yhteiskunnalle ja niissä maksettavia palkkoja. Raportin esimerkkien

valossa näyttää olevan niin, että yhteiskunnallisesti hyödyllisimmät ammatit ovat pienipalkkaisia ja haitallisimmat hyvin palkattuja. Taulukossa 2 on esitetty NEF:n tekemän kuuden ammatin tarkastelun tulokset. NEF:n mukaan nykyisen palkitsemisjärjestelmän sijaan työntekijän ansioiden tulisi olla suhteessa työn todellisiin ansioihin ja vaikutuksiin, eli siihen mikä hyöty tehdyllä työllä on meille kaikille.

Taulukko 2: Arvioita eri ammattien yhteiskunnallisesta hyödystä ja haitasta Britanniassa

Ammatti	Työn yhteiskunnallinen hyöty tai haitta (<i>social value</i>) ansaittua puntaa kohden
Kierrätysalan työntekijä	+ 12 £
Sairaalan siivoaja	+ 10 £
Lastenhoitaja	+ 7 .. 9.50 £
Investointipankkiiri	- 7 £
Mainosalan päällikkö	- 11 £
Verokonsultti	- 47 £

Verojuristin työstä johtuva suuri yhteiskunnallinen haitta liittyy NEF:in mukaan siihen, että he neuvovat rikkaita henkilöasiakkaitaan ja yrityksiä välttämään veroja mm. siirtämällä omaisuutta ja toimintoja veroparatiiseihin ja näin he vähentävät yhteisöä hyödyttäviä verotuloja. Mainosalan johtajan työhön kuuluu tyytymättömyyden lietsominen ja tarpeettomaan kulutukseen yllyttäminen –molemmat ovat mittavia ongelmien lähteitä. Lontoon Cityn investointipankkiirit ovat paljolti syy-päitä finanssikriisiin, ja siten he ovat mittavan yhteiskunnallisen haitan tuottajia. Yhteiskunnallista hyötyä sen sijaan edustavat hoivaan, kasvatukseen ja jätehuoltoon liittyvä työt. Näiden yleensä pienipalkkaisten ammattien työntekijät tuottavat jokaista ansaitsemaansa puntaa kohti mittavan yhteiskunnallisen hyödyn.

Julkisen tuotannon, osuuskuntien ja yrittäjien kukoistus

Kutsumme vihreän uusjaon tuotannon organisoimisen muotoa ekosolidaariseksi markkinataloudeksi. Vaikka tiedämme kylmän markkinalogiikan johtavan eriarvoisuuteen ja ympäristön vahingoittamiseen, pidämme markkinoita hyödyllisenä yhteiskunnallisena instituutiona, kunhan niiden toimialaa pidetään rajallisena ja toimintaa voimakkaasti säädeltyinä. Markkinoiden asema on alisteinen suhteessa muuhun yhteiskuntaan ja sen toimijat ohjataan yhteiskunnan kokonaisedun mukaisesti päämääriin. Fossiilikapitalismissa markkinatoimijoiden tavoitteena on omistajien voittojen kasvattaminen, kun taas ekosolidaarisessa markkinataloudessa ensisijaista on toimeentulon edistäminen ja hyödyllisten tavaroiden ja palveluiden tuottaminen kestäväällä ja reilulla tavalla.

Miten ekosolidaarinen markkinatalous sitten rakennetaan ja sen toimijat ohjataan hyödylliseen ja kestäväan tuotantoon sekä toimeentulon edistämiseen? Tarvitaan kolme ehtoa:

- taloudellisten toimijoiden koon tulee olla rajattu suhteessa yhteiskunnan kansanvaltaiseen hallintaan
- taloudellisilla toimijoilla täytyy olla osoitettavissa luonnolliset henkilöt vastuun kantajina
- taloudellisten toimijoiden täytyy pyrkiä yhteiseen hyvään, ei yksityiseen voiton tavoitteluun.

Näistä periaatteista tehdään heti alkuun kuitenkin kaksi poikkeusta. Omistuksen suhteen julkiset liikelaitokset ovat suositeltavia ja voiton tavoittelun osalta pienet ja keskisuuret yritykset ovat hyväksyttävää.

Ensimmäinen ehto varmistaa, että taloudellisten toimijoiden koko ei koskaan ole niin suuri, että ne voisivat puuttua yhteiskunnalliseen kansanvaltaiseen ohjaukseen. Taloudellisen

vallan keskittyminen suuryrityksiin, olivat ne sitten pörssiyhtiötä tai valtionyhtiötä, vie yhteiskunnan nopeasti harhapoluille. Suuryritykset voivat kokonsa vuoksi vaikuttaa lainsäädäntöön, kuten esim. Corporate Europe Observatory on EU:n tapauksessa hyvin paljastanut. Mikäli suuryhtiöt ajautuvat huonon taloudenhoidon vuoksi vaikeuksiin, koko yhteiskuntaa haetaan apuun vain suuryhtiöiden koon kautta tulevan merkityksen vuoksi. Vuoden 2008 finanssikriisin aikana sadan yhdysvaltalaisen pienehkön pankin konkurssit ovat menneet normaalin kaavan mukaan, mutta kun suurimmat pankit olivat mennä konkurssiin, liittovaltio pystytti TRAP-järjestelmän tuhansien miljardien dollareiden tukipaketin. Tarvitaan siis taloudellisten toimijoiden koon tiukkaa säätelyä, että vältytään niiden epä-tarkoituksenmukaiselta vallankäytöltä. Myös markkinoiden toimivuuden varmistamiseksi kokoa pitää rajoittaa, jotta vältytään ylisuuren markkina-aseman aiheuttamilta haitoilta.

Toinen ehto liittyy taloudellisten toimijoiden vastuullisuuteen. Olemme aikaisemmin esittäneet, että nykymuotoinen osakeyhtiöiden epä-suora institutionaalinen omistaminen erilaisten rahastojen kautta kadottaa välttämättömän kokonaisvastuun. Tämän vuoksi niille ei ole sijaa vihreän uusjaon yhteiskunnassa. Elinkeinovapaus taataan luonnollisille henkilöille ja heidän suorassa hallinnassaan oleville yhteenliittymille. Tällaiset yhteenliittymät, olivat ne sitten osuuskuntia tai osakeyhtiötä, eivät voisi omistaa muita yhteenliittymiä. Poikkeuksen muodostaa julkishallinto, joka lähtökohtaisesti kantaa vastuuta koko yhteiskunnasta ja joka kansanvaltaisesti hallinnoituna hoitaa tätä tehtävää tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kolmas ehto on, että merkittävät taloudelliset toimijat pyrkivät yhteiseen hyvään eivätkä yksityiseen voitontavoitteluun. Näin etusija annetaan julkisille toimijoille, osuuskunnille ja yleishyödyllisille yhteisöille. Tällaisten erilaisten toimijoiden kirjo antaa parhaan pohjan ter-

veelle taloudelliselle toiminnalle markkinoilla, joilla kysyntä ja tarjonta kohtaavat ilman ylikorostunutta voitontavoitteluun. Tästäkin ehdosta on kuitenkin syytä myös poiketa, sillä jonkinlainen asema on hyvä antaa yksityiselle yritteliäisyydelle, jossa motiivina on myös omistajien saama voitto. Tällaisissa oloissa pienet yksityiset yritykset tuovat toimintakentälle tervettä kilvoittelua ja dynamiikkaa.

Näiden periaatteiden mukaisesti toteutetussa vihreän uusjaon yhteiskunnassa tuotantovälineet ovat huomattavalta osalta yhteisessä omistuksessa, mutta yksityistä omistusta ei ole lakkautettu. Yhdistelmä monipuolista omistuspohjaa ja runsaasti kohtuullisen kokoisia toimijoita tuottaa parhaimmillaan dynamiikan, jota yhteiskunta voi helposti ohjata kokonaisedun kannalta tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Useiden verraten tasavertaisten toimijoiden terve kilvoittelu auttaa kysynnän ja tarjonnan optimaalisessa kohtaamisessa.

Mihin taloudellisten toimijoiden kokoraja sitten pitäisi vetää? Toiminnan tarkoituksen ja hallintopohjan mukaan tehtävä skaalaus voisi tapahtua esim. kertaluokkaa käyttämällä. Julkinen liikelaitos voisi olla kymmenen kertaa suurempi kuin voittoa tavoittelematon yksityinen yhteisö, ja yksityinen voittoa tavoitteleva yksikkö kymmenen kertaa tätä pienempi. Euroopan oloissa luvut voisivat olla esimerkiksi työntekijöillä mitattuna enintään 50 000 työntekijää julkisissa liikelaitoksissa, 5 000 työntekijää yhteisöllisissä laitoksissa kuten osuuskunnissa ja yhdistyksissä, ja 500 työntekijää yksityisissä voittoa omistajille jakavissa yrityksissä. Koon kriteerinä voi yhtä hyvin työntekijöiden määrän sijaan olla liikevaihto tai markkinaosuus, tai näiden kolmen yhdistelmä.

Artikkeli perustuu kirjoittajien syyskuussa 2010 julkaistuun kirjaan Vihreä uusjako – fossiilikapitalismista vapautteen (Like).

Raha – Paha Sana

Rahan matka ylijumala Juppiterin puolison,
Juno Monetan temppelistä
Globaalin kapitalismin Virtuaalidemonien,
Rahattarien bittipyhäkköön

Erkki Aura

Hakusanat: Evolutiivinen raha, patologinen raha,
teknologis-destruktiivinen raha, prekaarinen raha,
virtuaalinen raha, psykoottinen raha, hallusinatiivinen raha.

”Valtaa, Voimaa, Kunniaa tuo Raha tullessaan!
Saada voi mitä haluaa ken Kultaa omistaa!
Voin kostaa kaikki kärsimäni vääryydet,
voin painaa toiset polvilleen.
Voin ostaa, maksoi mitä vain,
voi pitää toiset orjanain,
voin johtaa onneen, kurjuuteen,
sen Rahan voimalla vain teen!”

(Rahan valtateema Aleksander Dumas’ n teoksen pohjalta
säveltämästäni musikaalista Monte Christon Kreivi)

Sestertiuksen kosketus

Silmät kiinni sivelen pronssirahan pintaa. Sen on painattanut Rooman keisari Tiberius eli ”Caprin erakko”, jonka lisänimen hän sai vetäytyttyään hallituskautensa loppupuolella (v. 26 jaa) Caprin saarelle yksinäisyyteen. Tätä esseetä kirjoittaessani on marraskuun 16 päivä vuonna 2010. On myös Keisari Tiberius Claudius Nero Caesarin syntymäpäivä. Täällä hän täyttäisi 2058 vuotta. Tiberius hallitsi Roomaa keisarina vuodesta 14 jaa vuoteen 37 jaa. Tällöin esiintyi ja vaikutti myös koko ajanlaskumme jälkeiseen historiaan vaikuttanut henkilö nimeltä Jeesus Nasarealainen, jonka

Sestertius
109 anno domino

ympärille on kahden milleniumin saatossa kudottu sängen hämärä ja myyttinen hämähäkin verkko, ja jota yhä edelleen tosiuskovaiset kristityt pitävät Jumalan poikana. Tiberiuksen aikana ”Ihmisen Pojan” hinnaksi määriteltiin kolmetoista hopeadenaaria. Sillä hinnalla siis Juudas Iskariot Raamatun mukaan kavalsi Jeesuksen. Tämä lienee maailmanhistorian tunnetuin ihmiskauppa.

Tämän päivän hallusinatiivisessa, globaalissa hypermarkkinataloudessa on alettu priorisoida ihmistä yhä laajemmin hänen hyöty-markkina-arvonsa perusteella. Kaukana ei ole aika, jolloin Huxleyn *Uljaan Uuden Maailman* monikertautuminen onkin arkipäivässä läsnä, ja kehnonpuoleisen mutta idealtaan iskevän ”Saari”-elokuvan (*The Island*, ohj. Michael Bay 2005) kaltainen järjestelmä on hyväksyttävä: kloonattua orjaluokkaa aletaan kasvattaa vain rikkaiden varaosiksi.

Sivelen Tiberiuksen rahaa sormieni välissä. Keisarin profiilikuva on selvästi koholla. Tunnen seppelpäisen – saattavat olla myös ohimoille kiharretut hiukset – oikealle katsovan keisarin profiiliin yllättävän selvästi. Sestertiuksen arvoa nykyrahassa en ole tullut kysyneeksi. Löysin rahan aivan sattumalta henrymilleriläistä hiljaiseloa elelevän Clichyn kirpputorilta elämänkumppanini kanssa tekemällämme ensimmäisellä Pariisin matkalla elokuun lopulla 1975. Kulunut kolikko ajanlaskumme alkuvuosilta maksoi meille pari silloista frangia. Myyjä itse ei selvästi lainkaan ymmärtänyt, mikä ja minkä arvoinen esine oli kyseessä. Painan pronssirahan poskelleni. Metallia huokuu kahden vuosituhannen patinoimaa kylmyyttä.

Rahan olennoituman sosiofilosofinen kehys

Raha on monella tavalla ja monessa muodossa läpitunkevasti ja vaikuttavasti läsnä kautta koko maapallon. Rahaan suhteutetaan tänä päivänä miltei mitä tahansa ja aina kun se vain vähänkin on mahdollista. Hinnoittelu tapahtuu usein salakavalasti, paniikinomaisesti, skitsofreenisesti ja usein siten, ettei arvon todellista suhdetta tuotteeseen tai tilanteeseen voi kukaan ulkopuolinen ymmärtää tai edes asettaa kyseenalaiseksi.

Vaikka Rahalla itsellään ei ole varsinaisesti mitään absoluuttista arvoa tai merkitystä, raha on läsnä miltei kaikissa elämän ja kulttuurin muodoissa. Raha on sekä yksilöllinen että kollektiivinen, paikallinen että globaali vaikutuskeino ja vaihdon sekä arvottamisen painostava ja väkivaltainen väline, ja lähes kaikkien ihmisten elämässä se kohdataan päivittäin. Rahasta, sen olemuksesta ja käyttäytymisestä on muodostunut oma, sangen itsenäinen kulttuurinsa. Rahalla on merkittäviä patologisia ja psykoottisia ominaisuuksia, jotka ilmenevät rahan kytkeytyessä mihin tahansa kohteisiin: rahan olioituman yhtyessä tai liittoutuessa objektiin, aineelliseen tai immateriaaliseen, ajallisesti rajattuun hetkeen tai määrittelemättömästi ajan kuluun elävästä ihmisyyksilöstä vainajiin ja vitseihin saakka, rahan ote kohteestaan on aina hallitseva, takertuva, rahallista päättämisoikeuttaan kaikin keinoin egoistisesti ja väkivalloin puolustava.

Rahan historiaa arvojärjestelmien, kaupan ja tavarakulttuurin välineenä on kirjattu nykyisin digitaalisiin tiedostoihin niin runsain hakusanoin ja artikkelein, etten niihin tässä yhteydessä puutu. Sen sijaan avaan rahan olemusta ja läsnäoloa väljästi sijoittamalla rahaa stressintäytteisten otsikoiden alle seuraavaan tapaan.

Evolutiivinen stressi synnytti rahan

Vuosimiljoonien kuluessa maapallon elokehää ja lajinkehitystä kohdanneet raskaat stressitekijät ovat vaikuttaneet selvästi myös ihmislajin psykofyysisten ominaisuuksien ongelmalliseen kehittymiseen. Evoluutio ei ole johdonmukaisesti toimiva lajinkehityssystemi, vaan täynnä epäloogisia, törmäyskurssille joutuvia kehityslinjoja ja epäonnistuneita ilmiäisiä. Tutkimukset osoittavat miten lukemattomat lajit ovat päättyneet epäonnistumiseen. Ko-

vin usein ei kuitenkaan omaa ihmislajiamme käsitellä lajina, jonka kehitys olisi kasannut tielleen lukuisia ongelmallisia ominaisuuksia, jotka ovat evolutiivisen matkan myötä osoittautuneet stressaaviksi ja suotuista kehitystä väärinohjaaviksi.

Lajimme on kulkenut jo varhain erittäin stressaantunutta evolutiivista reittiä ja kytkenyt itsensä virheelliseen, kyberneettisluontoiseen kehään. Tätä osoittaa esimerkiksi ihmisen yleinen käyttäytymismalli, jossa se paineisessa tilanteessa reagoi ja vastaa erittäin helposti harmitsemattomalla, kritiikittömällä ja koko lajin kehityksen kannalta patologisen vaarallisella tavalla. Tästä ovat joka päivä läsnä olevina esimerkkeinä lajillemme ominaiset hallusinaatiiviset uskonnot – ennen kaikkea kristinusko, juutalaisuus ja islam erilaisine lahkoineen –, yliherkästi virittyvä aggressiivinen (tappava) väkivallan käyttö sekä kautta maapallon hallitseva kaupankäynti, kaiken hinnoittelu ja sitä varten kehittynyt rahan käsite.

Juuri Rahan käsite ja sen olennoituma globaalissa markkinataloudessa on joka päivä tapahtuva todiste äärimmäisen painostavasta, lajimme evolutiivisesta stressikehityksestä. Koko ihmislajin vakavin ongelma on stressaantuneiden psykofyysisten lajiominaisuuksiemme käyttäminen lähes täysin kritiikittömästi.

Ihminen elää, havainnoi ja kokee psykofyysisesti ominaisuutensa jotenkin muka "luonnollisesti" ja evoluution kautta annettuina. Kuitenkin jokapäiväisen elämämme lyhytkin skannaus todistaa, miten kaikkialta tulviva

tekniis-tuhoava toiminta hallitsee ja korostaa havaintojen, kokemusten sekä tahtotoimintojen ja käyttäytymisen raskasta väärinohjautumista yhä kiihtyvällä ja lajiamme syvältä lamauttavalla tavalla.

Rahan myyttinen lajiominaisuus

Rahan olemuksen kaltainen systeemi on erittäin selvä esimerkki ihmislajin tarpeesta muodostaa järjestelmiä, joilla voidaan operoida siten, että lajiominaisuuksien patologiset ja väkivaltaiset piirteet käyttäytymisessä kyetään sumuttamaan ja häivyttämään näkyvistä, jottei niihin päästä kiinni, ettei niitä kyetä kritikoimaan tai niiden vahingollista toimintaa eivät tavalliset kansalaiset kykene estämään. Rahan ympärille on luotu vahva myytti, jonka mukaisesti rahan sekä sillä arvottamisen, ostamisen ja myymisen katsotaan kehittyneen ihmiskunnan historian kulussa jotenkin itsestään lajiominaisuuksiin ja luonnollisiin tarpeisiin kuuluvana. Sangen vähän esitetään missään tutkimuksissa kriteereitä siitä, että itse lajinkehitys olisi kulkenut juuri tuolloin ongelmalliseen, jopa selvästi patologiseen suuntaan rahan ilmestyessä kulttuuriarvoksi heimojen alkaessa muodostaa varhaisia kaupunkiyhteisöjä.

Raha ilmastonmuutoksena

Rahan olemusta ja sen muutoskehitystä voisi verrata ilmastonmuutokseen. Olipa ilmastonmuutoksen suunta mikä tahansa, niin jo nyt on selvää että ihmisen vaikutus muutokseen on olennainen. Ilmastossa tapahtuu selvästi kehitystä ongelmallisesti hallitsemattomaan suuntaan. Sitä voidaan – ja täytyisi pitää – selvänä osoituksena ilmastossa vallitsevasta ankarasta stressistä. Samoin myös rahan olemuksellinen ja vaikutuksellinen läsnäolo

kehittyä ja muuntuu ilmaston kaltaisesti, sekä itsenäisemmin että ihmisen aktiivista sekä välinpitämättömästä vaikutuksesta.

Rahan turbulenssi

Rahan olemus ja järjestelmä on ajautunut evoluutiostressin ja ihmisen reaktion synnyttämän, stressiin ongelmallisesti suuntautuneen vasteen vaikutuksesta ylinopeasti kiihtyvään, kaoottiseen ja turbulenttiin kehityskurimukseen, jota eivät mitkään toimenpiteet eivätkä mitkään sopimukselliset systeemit enää näytä kykenevän hallitsemaan. Kapitalismia hallitsevan jatkuvan talouskasvuhallusinaation aiheuttamien vakavien virhetoimintojen hyväksymisellä ja niiden suggeroivalla toistamisella on saatu aikaan uskonnon kaltainen, äärimmäisen vaarallinen ja lajillemme tuhoisa tila.

Rahan hallusinaationa

Yhä kasvavien Rahan numeraalisten määrien ja arvojen läsnäolo ihmisten arkipäivässä vaikuttaa patologisten suggestioiden tavoin. Miljoonaluokan voitot erilaisissa vaarattoman tuntuisissa ja hyväksytyissä rahapeleissä synnyttävät rikastumisen hallusinaatioita, jotka heijastuvat erityisesti nuorison käyttäytymismalleihin. Lukuisat viihdeteollisuuden mallit julistavat rahan merkitystä jokaisen ulkomaa-laisen megatähden vieraillessa maassamme. Heidän rekkakuormansa luetellaan, heidän palkkionsa julkaistaan kuin merkittävänä tapahtumina ja heidän esitystensä keksintä kertaisuus nostetaan ylimaallisen luovuuden ilmaisuksi, joita pitäisi jäljitellä, joita pitäisi kunnioittaa, ja joiden edessä pitäisi polvistua.

Perverssi raha

Rahan ja seksuaalisuuden perverssit kopulaatiot oheistettuina jatkuvaan orgasmiin houkuttelevilla lääketieteen ihmeillä todistavat lajimme äärimmäistä alkukantaistumista. Julkisuuden henkilöiden tunneskaalan ainoana otsikkona on rakkaus-termin alennustila. Jokainen uusi naiminen on nykyisin julistettava etusivun otsikoissa. Kiimainen hedonismi on julistettu seksuaaliseksi velvollisuudeksi jo murrosiässä. Erotiikan approbatur on tulossa peruskoulun ala-asteelle pakolliseksi. Ja kaikkeen liittyy raha. Joku rahastaa koko ajan jokaisesta panosta.

Raha raatelee ihmisarvon

Raha hallitsee politiikkaa ja arkipäivää aivan kuten muinaisessa Egyptissä, antiikin Kreikassa ja Rooman orjayhteiskunnassa. Maamme tulehtuneessa teennäisdemokratiassa valtaa pitävien edut ja ansiot ovat yhä selvemmin verrannollisia primitiivisten, patologisten varhaisyhteiskuntien luokkajärjestelmiin ja alkukantaisiin uskontosysteemeihin. Eriarvoisuuden kasvu määritellään rahan oikeudella, ihmisarvon ja elämisen oikeuksien priorisointia hinnoitellaan joka päivä rahan kautta. Rahan merkitystä rakennetaan kuvitelmille ja väitteille, jotka ovat vaarallisen lähellä uskontojen hallusinatiivisia systeemejä. Niiden psykoottisluontoisiin vaikutuksiin ihmiset lankeavat yllättävän helposti todistaen miten lajiominaisuuksiimme kuuluva ”totaalitärisyysgeeni” aktivoituu ja on aktivoitavissa erinomaisen yksinkertaisesti ja helposti.

Virtuaalit Rahattaret

Globaalin hyperkapitalismin ytimessä piileksivät Rahan olemuksen muusat, demoniset virtuaaliset Rahattaret. Niiden on onnistunut soluttautua ihmislajin evoluution kulkuun viruksen kaltaisina. Rahan patogeenisen tartuttamisen kautta ne ovat synnyttäneet intohimon kaupata ja hinnoitella kaiken. Tästä johtuu rahan totaalinen patologia, ja siitä edelleen seuraa rahan teknologis-destruktiivinen olemus, jota ihmislajin on pakko ruokkia jatkuvilla sotimisilla sekä väkivallan yhä rikas-tuvilla muodoilla. Sodat taas mahdollistavat destruktiivisen teknologian koeponnistamisen ihmismassojen keskellä, sillä sodathan ovat siirtyneet sovituista rintamista tavallisen elämän keskelle. Siellä on elävää biomassaa aina tarjolla, eikä vastuusta tarvitse välittää. Arvostelevat ja huomauttelevat suut voidaan aina sulkea – rahalla.

Tihkuu prekaaria rahaa

Rahan realismin säpälöityminen on tapahtunut kohti prekaarista rahaa yhdessä työn käsityksen säpälöitymisen kanssa. Prekaari-raha on synnyttänyt yhteiskuntaan uuden luokan, prekaarin talous-ryhmän. Sen käsitys työtä ja elämän realiteeteista poikkeaa entisestä luokkajaosta. Prekaari-raha ei sitoudu omistamiseen samalla tavalla kuin 1800-luvulla alka-

neessa modernissa kapitalismissa. Prekaaria rahaa on tänään kapitalistisen rahan reunoilla ja eräänlaisissa yhteiskunnan rahapussin rei-jissä. Sitä on välillä ja välillä ei ole. Prekaarin rahan sosiofilosofia perustuu tyytyväisyyden toisenlaiseen rytmittämiseen kuin jatkuva talouskasvu. Prekaaria rahaa annetaan tipoittain. Se on eräänlaista rahadopingia. Pistetään suoneen juuri-ja-juuri-hengissä-pitämiseen, mutta tarkoituksena on silti kasvattaa rahanhimoa ja palata takaisin jatkuvan talouskasvun ihanuuteen. Prekaari-henkilö ei näe samalla lailla nälkää kuin perinteinen alistettu, rakenteellisesti köyhä. Hänen aggressionsa yhteiskuntaan kohtaan ei aktivoidu, vaan usein hän vetäytyy omistavalla ryhmälle vaarattomaan eloonsa.

Talouskasvun ja markkinatalouden hallitsemassa yhteiskunnassa prekaariuden ilmeneminen on osoitus aivan uudeltaisesta stressitekijästä. Samalla prekaarius voisi olla myös osoitus uudesta suunnasta kohti terveempää ajattelua, eli tyytymistä vähempään, suuntautumista terveellisempiin elinehtoihin, jopa paljolti ilman rahan kahleita ja kaiken kauppaamista. Vaikeaksi tilanteen kuitenkin tekee prekaari-yhteisoleminen urbanisoituneen yhteiskunnan teknistyneissä jaloissa, markkinatalouden äänekkäällä, yhä virtualisoituneemmilla markkinoilla sekä jatkuvan talouskasvun synnyttämän suggestion harhaan joutuneessa yhteiskunnassa.

Historiallinen yhteiskuntaluokkien kehittyminen ja jakautuminen hallitseviin, omistaviin ja työtätekeviin luokkiin on ankara osoitus evolutiivisesta stressistä. Aihe on kuitenkin niin vakava, etten voi käsitellä sitä lyhyessä esseessä. Korostan vain, miten työväenluokat ovat omaksuneet aivan liian helposti pakkostressatun näkemyksen jotenkin kohtalonomaisesta työväenluokan asemasta. Varsinaisen työn realismi ja filosofia on jätetty käsittelemättä siltä kannalta, mitä ja milloin työtä on syytä tehdä, ja mitä ja milloin ei ole syytä tehdä työtä jonka vaikutukset sekä ihmislajille että yhteiskunnalle ovat negatiivisia ja vahingollisia. Työväenluokat korostavat edelleen yhteiskuntakritiikissäänkin useimmiten vain työn taloudellista eli rahallista merkitystä. Edes kriittiset työväen filosofiat eivät puutu työn syvempään käsitykseen sinänsä. Raha osoittautuu työväenluokallekin yli kaiken käyväksi, hallitsevaksi tekijäksi. Sen edessä antaudutaan. Lakot koskevat miltei sataprosenttisesti vain rahallisia vaateita.

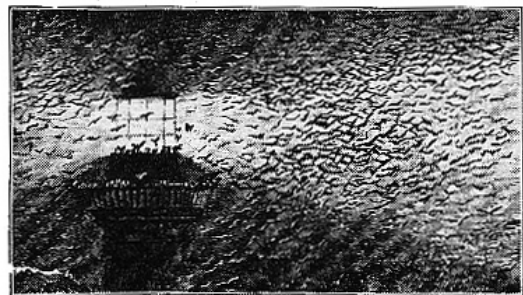
Raha ja sen elämänrytmi

Post-modernin säpälöitymisen jälkeinen kehitys ohjasi yhteiskuntaa ja sen mukana rahan olennoitumista kohti teknologis-destruktiivista virtualisoitumista. Rahalaitosten ja pankkien siunaama niinkin yksinkertaisen ja perustavanlaatuisen elämäntekijän kuin *elämän rytmin* raju muuttaminen havaittiin tehokkaaksi manipulointikeinoksi ja markkinatalouden mekanismeja aivan uudella tavalla liukastuttavaksi keinoksi. Tässä edesauttoi sotateknologian kehitys, joka nopeiden koeponnistusten jälkeen suunnattiin erityisesti kaikenlaiseen välineelliseen viihdeteollisuuteen. Jokainen digitaalinen viihdevempele on tahdistettu nopeutetun elämänrytmin ehdoilla. Jokaisen digitaalisen laitteen tarkoituksena

on maksimoida kulutuksen tempoa ihmisen arkipäivässä ja samalla lisätä kulutuksen tuottaman voiton maksimointia, eli tuottaa rahallista virtuaalirahaa hallitseville systeemeille ja niiden sisällä piileskeleville, virtuaalisten Rahattarien viettelemille ihmisille.

Sähkömagneettisen säteilyn määrää kasvaa eksponentiaalisesti joka hetki. Tällä alueella ihmislajin tai yksilöiden sietokykyä ei kukaan ole toistaiseksi mitannut. Evoluution vaikutuskeinojen muuntuminen on mahdollista. Väitän että evoluutio on vaikuttanut ja vaikuttaa myös lajinkehitykseen ahdistavasti, negatiivisesti, stressaavasti ja tuhoavasti. Kritiikkimme täytyy siis kohdistua syvälle myös niihin tekijöihin, jotka vaikuttavat itse evoluutioon ja tätä kautta koko maapallon kehitykseen.

Tilanteen analysointi paljastaa hälyyttävällä tavalla rakkaan Telluksemme tempoilevan erittäin ahdistuneessa ja stressaantuneen oloisessa tilassa, jossa päivittäin kertaantuvat onnettomuudet, väkivaltaisuudet, erilaiset uskonnolliset megahallusinaatiot, ihmisarvon kaupallistuminen, egoistinen politiikka, itsehillinnän puute, kritiikin pelko, välinpitämättömyys ja tahallinen ympäristömme tuhoaminen ja saastuttaminen, sekä erittäin lyhytjänteinen suhtautuminen tulevaisuuteen. Ehkä me ajattelemme, että kuluttaisimme koko ajan mitä tahansa, vaikka koko Maapallomme, ja ostaisimme uuden Telluksen jostain muusta aurinkokunnasta loppuun kuluttamamme tilalle.

**Teet sitä taikka tätä,
älä tilaamatta jätä**

KIRJO-lehti
neljän tuopin hinnalla
16 € vuosi
4 numeroa

Tilaukset
PL 17 - 37101 Nokia
&
kirjotoimitus@gmail.com

Filosofiaa pienille koululaisille

Sharp, Ann Margaret: Nukkesairaala. Suomen-
tanut Hannu Juuso. Tampere: Eurooppalaisen
filosofian seura ry. 2010. 51 sivua.

Sharp, Ann Margaret & Splitter, Laurance:
Kuka minä olen? Nukkesairaala-kertomuksen
opettajanopas. Suom. Hannu Juuso.
Eurooppalaisen filosofian seura ry. 2010.
47 sivua.

Kuusivuotias Santtu, hänen nukkinsa Ulla
ja opettajansa Peter toimivat sankareina
Ann-Margaret Sharpin "Nukkesairaalassa".
Pienoisromaani on tarkoitettu filosofian op-
pimateriaaliksi esikoululaisille ja ekaluokka-
laisille. Kirjaa varten laadittu opettajanopas
antaa vinkkejä, jotka ehdottavat filosofian har-
joituksille kymmeniä vaihtoehtoisia suuntia.

Santun ja Ullan tarina saa päättelemään,
että filosofia ei ole tietojen hankintaa vaan
taitojen harjoittelemista. Taidoista tärkein on
toisen asemaan asettumisen taito, eli draama.
Etiikka on tekojen perustelemisen harjoittelua.
Perusteleminen tapahtuu toisten asemaan
asettumalla. Etiikka on näin ollen tavallaan
draaman jatkoharjoitusta, ei määräysten tai
sääntöjen ulkolukua.

Valehtelu ja persoona

Peter asettaa koululaisille vain kaksi sääntöä:
ihminen pitää ymmärtää ainutlaatuisiksi
persoonaksi ja hänelle pitää puhua totta. Peter
ei panttää käskyjä vaan kysyy, miten toisen
kunnioittaminen tapahtuu ja miksi valehtele-
minen on pahasta.

Santtu ei puhu aina totta. Hän siirtää Katariinan nukken salaa Ullan luo ja valehtelee opettajalleen, että Katariina lupasi. Santtu huomaa tehneensä jotakin sellaista, jota ei soisi toisten tekevän itselleen. Väärien tietojen vastaan ottaminen ei sinänsä ole aina kovin kamalaa. Valehtelun vääryys on muualla. Se on siinä, että valehtelija ei kunnioita toista ihmistä. Valehtelija tekee ihmisistä välineitä omien päämääriensä edistämiseksi.

Illalla Santtu menee Ullan kanssa nukkumaan. Hän kysyy, oliko päivä Ullan mielestä hyvä. "Ei, ei ollut", vastaa Ulla. "Huomenna" ... "voisimme puhua totta", se jatkaa. Muuten "kukaan ei enää koskaan luota meihin". Ullanukke avaa näkökulman toden puhumisen, toisen kunnioittamisen ja oman edun suhteeseen. Rehellisyys siis palkitaan luottamuksella. Lukija päättää, että ehkä myös muut hyvät teot palkitaan. Se, joka kunnioittaa toista, voi hyvinkin ansaita toisten kunnioituksen itselleen. Kysymys kuuluu: eikö toden puhuja ja hyvän tekijä välineellistä tässä tapauksessa toisia ihmisiä siinä missä valehtelija ja pahan tekijäkin? Hyvän tekemisen vain oletetaan edistävän omaa etua tehokkaammin kuin pahan tekemisen. Jatkokysymys kuuluu: pitääkö tehdä oikein silloinkin, kun siitä ei koidu itselle mitään hyvää tai kun siitä seuraa suorastaan jotakin haittaa?

Hierarkia ja kunnioitus

Santun ja Ullan tarina voi tuoda filosofiaa opiskelevien lasten mieleen sellaisia koulua koskevia kysymyksiä, joihin opettajan on vaikea vastata. Miten puhua siitä, että oikein tekeminen on seurauksistaan riippumatta arvokasta, jos koulun toiminta perustuu palkkioihin ja rangaistuksiin? Miten puhua laatueroista ja persoonan ainutlaatuisuudesta, jos koulussa vallitsee hierarkia, jossa lapset

asetetaan paremmuusjärjestykseen samalla ulottuvuudella? Miten puhua kunnioituksesta, jos hierarkia tuottaa alemmuudentuntoa ja alemmuudentunnon patologiat tuottavat epärehellisyyttä, kaunaa ja pelkuruutta?

Sharpin kirja panee ajattelemaan, että koululaiset tarvitsevat etiikan ja draaman tunteja kahdesta eri syystä. Ensinnäkin esikoululaiset ja ekaluokkalaiset tarvitsevat tilaa ja aikaa, jossa he voivat puolustaa niitä filosofian taitoja, joita heillä on luonnostaan. Lapset osaavat tunnetusti kysyä. Koulu ja "yhteiskunta" osaavat tukahduttaa kysymisen kykyjä. Toisaalta yhteiskunnalle olisi hyväksi, jos koululaiset kehittäisivät myös uusia tekojen perustelemisen taitoja. Talouden suunnitteleminen on käynyt välttämättömäksi, mutta talouspoliittisten valintojen seurauksista ei vielä kukaan keskustella. Olisi hienoa, jos jossakin kasvaisi ihmisiä, joille päätösten perustelemisen ja perustelujen arvioiminen olisi sekä ongelma että ilo.

Pertti Julkunen

Maallemuuton onnea

Kaarina Davis: *Irti oravanpyörästä*,
Nemo 2010, 288 s.

Kaarina Davisilta on aiemmin julkaistu kirja *Rankka kutsumus*, jossa hän kertoo loppuun palamisestaan sairaanhoitajan työssä.

Irti oravanpyörästä on oikeastaan jatkoa edelliseen kirjaan. Ilman loppuun palamistaan Davis ei olisi muuttanut elämäntapojaan eikä eläisi nyt luonnon keskellä pienessä mökissä Hämeenkyrön Alhonlahdessa. Kirjassa hän kertoo valinnoista, jotka tekivät hänen elämästään mielekästä ja tarkoituksenmukaista.

”Kun aloin suunnitella elämää tarkemmin, tulin tietoisemmaksi siitä, miten valintani esimerkiksi rahan- ja ajankäytön suhteen vaikuttavat elämän laatuun. Heti kun pysähdyin ja hiljensin tahtia, minulle aukesi aivan uudenlainen maailma.”

”Kun palataan perusasioihin – laadukas ruoka, terveys, lämpö, rakkaus, hyvinvointi, puhdas luonto – paljastuu kuinka paljon rahaa ja energiaa olemme syytäneet hyvinvointimme kannalta toissijaisiin asioihin.”

Davis muuttaa Alhonlahteen alkeellisen mummonmökkiin avioeron ja ensimmäisen omakotiasumiskokeilun jälkeen. Hän irtisanoutuu sairaanhoitajan työtään ja menee luontoyrittäjäkurssille. Hän kertoo innostuneesti kuin vastarakastunut ihminen mitä kaikkea uutta maallemuutto on hänelle tuonut. Hän kuvailee värikkäästi runsasta lintukantaa ja eläimistöä mökin ympäristössä.

Kirjassa on paljon hyvää kaiken innostuneen hehkutuksen keskellä, mm. perunan, porkkanan ja sipulin viljelyyn saa hyvät ohjeet. Davis innostuu kasvattamaan oman ruokansa ja lisää näin omavaraisuuttaan ja vähentää rahankulutustaan. *Evita*-lehden numerossa 9/2010 hän kertoo tulevansa toimeen 400 eurolla kuussa.

”Kun kasvatan itse ruokaa, tiedän että se on varmasti puhdasta, eikä sitä ole kasvatettu väkilannoitteiden ja myrkkujen voimin. Saan ruokaa joka on käytännöllisesti katsoen ilmaista ja samalla minulla on konkreettinen yhteys maahan ja luontoon”.

Davis on selvästi miettinyt paljon asioita; mm. miten paljon kuluu rahaa pelkästään työssä käymiseen. Samoin todella hyödyllistä tietoa tulee metsänhoidosta, roinan raivauksesta ja pihan luomisesta sopivaksi luonnoneläinten elinympäristöksi.

Maalla asuminen vaatii tietynlaisen, tarmokkaan ja energisen ihmistyyppin joka luopuu riemurinnoin kaikista kaupungin iloista. Ellei siis satu omistamaan nelivetoista maasturia, millä pääsee talvellakin auraamattomia teitä pitkin piipahtamaan vaikka elokuvissa kaupungissa.

Maalla asumisesta on viime vuosina noussut jonkinlainen muoti-ilmiö, mm. kaksi uutta sisustuslehteä keskittyy pelkästään kuvailemaan maalla asumisen iloja ja useimmiten viimeisen päälle kunnostettuja asuntoja.

Davisin kirjaan kannattaa ehdottomasti tutustua jos haaveilee maallemuutosta tai muuten vaan haluaa rauhoittaa elämäänsä.

Kirjan esipuhe on kirjoitettu tammikuussa 2010, kamalimpien pakkasten paukkuessa ympärillä. Toivottavasti Davis kirjoittaisi vielä tähän kirjaan jatko-osan maalla asumisen ongelmista ja kuinka niistä selvitään. Tässä kirjassahan kaikki on pelkkää onnea ja auvoa.

Maarit Polviander

Kumpujen työstö

Pauli Heikkilä

Päivänä muutamana osui silmiini Ajatus Kirjojen luettelo ja siitä tuoreehko teos *Lottana sotavankisairaalassa*. Kiinnostukseni heräsi, ja pienen soittokierroksen jälkeen sainkin selville, millaisia sota-ajan muisteloita on kustantajilta vielä luvassa – onhan maa vihdoinkin vapaa ja vaietuista asioista voi puhua avoimesti.

Varsinaisista rintamakirjoista kohoavat odoituksissani ylitse muiden paitsi sota- myös media- ja aatehistoriallisesti merkittävät *Viestimies ain' vikapää*. *Kaapelinvetäjänä (ja vähän -työntäjänäkin)* *Aunuksessa* 1942–43 sekä *Homosavotta*. *Mieslottana hairahtuneiden suomalaisurhojen käännäytysleirillä* *Kiimasessa* 1941–44.

Tiettyjä harvinaisempia erityisalokajaan ei ole unohdettu. Näistä varsin teknishenkisistä kuriositeeteista mainittakoon etenkin *Koodinimi Kengurukeppi*. *Miinakenttien ja vallihautojen ylittämiseen tarkoitettujen puujalkojen veistelijänä* *Lettonevan suurmotissa* *hytyskesänä* -44.

Myös siviilit muistelevat. Erikoisesti kiinnity huomioni sodan monet kasvot paljastavaan teokseen *Kesä Airon kanssa*. *Päämajoitustestarin ali-alivuokralaisena* *Mikkelissä Marskin vuonna* 1943. Toinen sota-ajan historiaa yllättävältä suunnalta valottava kirja on lähes agenttitarinnan piirteitä saava *Olin vihollisen dosentti*. *Tutkijavuodet 1939–44 piilokommunistina Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksella*.

Naiset muistelevat sotaa nykyään innokkaasti; aiemminhan siihen ei ollut juuri mahdollisuuksia. Laajasta sadosta nousee esiin etenkin aikuisviihteen veteraanin Fröken Imeldan runsaasti kuvitettu *Tangon taikaa*. *Viihdytyskiertueen eksoottisena tanssijattarena rintaman välittömässä läheisyydessä melkein koko sodan ajan*.

Nuorison osuus sotaponnisteluissamme on usein jäänyt vaille ansaitsemaansa huomiota. Varttuvalla miespuoliselle kansanosallemme voidaankin suositella muistelullista seikkailusarjaa *Poikasina partiossa*. Sen aloittavat jännittävät, hauskat ja tervehenkiset kirjat *Palaa jo!* *Ryti-ryhtiliikkeen viikarit* *Laatokalla hämäyskokkoja sytyttämässä perääntymisjuhannuksena -44* sekä *Ruohoa rajan takaa*. *Ryti-nuoret kenkähienien kerääjinä vihollisen puolella asemasodan aikaan*.

Työille soveliaampia lienevät herrttainen *Me pikkuiset lotat* -sarja sekä syviäkin tunteja luotaava kymmenosainen *Täällä Kotkanpoika, kuuluuko?* *Nuoruus haarakaukoputken vartijana* *Kolin palo- ja ilmatähystystornilla sodan armottomina vuosina* 1939–52.

Toivokaamme, että tämä joulunalusperinne ei katkea vaan että myös tulevat sukupolvet muistelevat omia sotiaan yhtä antaumuksellisesti!

"Kukaan ei ole toivottomammin orjuutettu kuin se
joka valheellisesti uskoo olevansa vapaa."

Johann Wolfgang von Goethe (1749 - 1832)

KIRJO

KIRJO